

ทนายศาลเจ้า

ใครว่า ‘ถูกทนาย’
เป็นความบังเอิญ?

ปฏิเสธหลักสถิติ และกฎความเป็นไปได้ทุกหลักการ

ทฤษฎีศาสตร์

ใครว่า ‘ถูกหวย’

เป็นความบังเอิญ?

เรียบเรียงจากรายงานวิจัยเรื่อง
ความเชื่อ การพนันและหวย

วัฒนา สุกันต์ศิลป์

ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

หอยศาสตร์

ใครว่า ‘ถูกหอย’ เป็นความบังเอิญ?

เรียบเรียงจาก รายงานวิจัยเรื่อง *ความเชื่อ การพนันและหอย*

วัฒนา สุกันศีล ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

พิมพ์ครั้งแรก

พฤษภาคม 2565

ISBN

978-616-407-724-9

จำนวนที่พิมพ์

3,000 เล่ม

เจ้าของ

ศูนย์ศึกษาปัญหาการพนัน

คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปทุมวัน กรุงเทพฯ 10330

โทรศัพท์/โทรสาร 02-218-6299

e-mail: thaicgs@gmail.com

บรรณาธิการบริหาร

นวลน้อย ตรีรัตน์

บรรณาธิการ

แม่นาวัด บุญชู ณ อยู่ธาดา

กองบรรณาธิการ

ศิริพร ยอดกมลศาสตร์

วิศรุต ภูโหมทอง

กมลชนก ยังเชื้อ

นิรนุช วิชัยดิษฐ์

ออกแบบปก

วิจิตรา ปฏีมากร

ภาพประกอบ

วิจิตรา ปฏีมากร

รูปเล่ม

วิจิตรา ปฏีมากร

พิมพ์ที่

โรงพิมพ์เดือนตุลา

สืบค้นข้อมูลเพิ่มเติมได้ที่

www.gamblingstudy-th.org

แลกเปลี่ยนความคิดเห็นได้ที่

www.facebook.com/gamblingstudy

สนับสนุนโดย

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ
(สสส.)

คำนำ

‘หอย’ เป็นการพนันยอดนิยมอันดับหนึ่งของคนไทย ไม่ว่าจะเป็นสลากกินแบ่งรัฐบาลและหวยใต้ดิน ล้วนเป็นการพนันที่มีผู้เล่นเป็นจำนวนมากทั้งทางการเมืองและประเภทอื่น ๆ หลายเท่า ศูนย์ศึกษาปัญหาการพนันให้ความสำคัญในการพัฒนาต่อยอดองค์ความรู้เกี่ยวกับธุรกิจการพนันหอยมาโดยตลอด หากแต่ที่ผ่านมา งานวิจัยด้านที่เกี่ยวกับความเชื่อ ความเข้าใจ และโลกทัศน์ของคนเล่นหอยในบริบทสังคมร่วมสมัย ยังถือได้ว่ามีอยู่น้อย

ศูนย์ฯ จึงอำนวยการให้เกิตงานวิจัยเรื่อง *ความเชื่อ การพนันและหอย* โดยได้ รศ.ดร.วัฒนา สุกันธสีล จากภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ทำการศึกษาความเชื่อต่าง ๆ ที่มีอยู่และมีอิทธิพลต่อการเล่นหอยของคนไทย โดยพิจารณาเชื่อมโยงกับบริบททางสังคมและวัฒนธรรม เศรษฐกิจการเมือง และธุรกิจในยุคทุนนิยมสมัยใหม่ เพื่อช่วยให้เราเห็นภาพ ‘นักพนันหอย’ ในความเป็นมนุษย์ที่ประกอบไปด้วยความคิด ความเชื่อ ความหวัง การต่อสู้และต่อรองกับสภาพการณ์ต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน ได้ชัดเจนและสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

หนังสือ *หอยศาสตร์ : ใครว่า ‘ถูกหอย’ เป็นความบังเอิญ?* ที่ท่านถืออยู่ในมือเล่มนี้ เรียบเรียงขึ้นจากรายงานวิจัยดังกล่าว โดยมีคุณแม่นวาด กุญชร ณ อยุธยา เป็นบรรณาธิการ หนังสือได้แสดงให้เห็นถึงความพยายาม 2 ประการควบคู่กัน คือความพยายามที่จะมองนักพนันหอยอย่างพินิจพิเคราะห์ ขณะเดียวกันก็มองอย่างละเอียดลออต่อความเป็นมนุษย์

ส่วนแรกของหนังสือ จะนำพาท่านไปทำความเข้าใจมายาคติ ตรรกะ วิบัติของนักพนัน ความคิดและความเข้าใจผิดในลักษณะต่าง ๆ และความเชื่อในรูปแบบต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการเล่นหอยและวัฒนธรรมเลখেเต็ดของคอบหอย โดยเป็นการศึกษารวบรวมจากงานวิชาการด้านสังคมวิทยา

มานุษยวิทยา การใช้เหตุผล และวิทยาศาสตร์การรู้คิดสมัยใหม่ ซึ่งแม้จะอธิบายพฤติกรรมบางอย่างที่ดูไม่ค่อยสมเหตุสมผลของนักพนันได้ แต่อาจารย์วัฒนาที่ตั้งข้อสังเกตไว้ว่า ยังเป็นกรอบความเข้าใจที่แยกส่วน ไม่สามารถอธิบายโลกทัศน์ของนักพนันหายได้อย่างครบถ้วนสมบูรณ์

ส่วนหลังของหนังสือจึงเป็นความพยายามที่จะเข้าใจโลกของนักพนันหายว่าเหตุใดหลักความเป็นไปได้ หลักเหตุและผล หลักการทางสถิติที่วิทยาศาสตร์สมัยใหม่ให้การยอมรับ จึงไม่เป็นที่ยอมรับในหมู่นักพนัน ขณะที่ความเชื่อเรื่องโชค ลาง อำนาจเหนือธรรมชาติ สิ่งศักดิ์สิทธิ์ อิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ กลับเป็นเรื่องที่ยอมรับและดูจะเข้ากันได้กับโลกทัศน์ของนักพนันหายมากกว่า อีกทั้งยังเข้ากันกับทุนนิยมสมัยใหม่ได้อย่างไม่น่าเชื่อ

ศูนย์ฯ หวังว่า งานชิ้นนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการทำความเข้าใจการเล่นหายของคนไทย เป็นองค์ความรู้พื้นฐานที่จะสามารถใช้ศึกษาต่อยอดหรือเป็นประโยชน์ต่อการออกแบบนโยบายหรือมาตรการในการจัดการปัญหาจากการพนันที่มีประสิทธิผลต่อไป

รศ.ดร.นวลน้อย ตริรัตน์

ผู้อำนวยการศูนย์ศึกษาปัญหาการพนัน

A close-up, black and white photograph of a stack of old, worn documents or books. The pages are heavily textured and discolored, with visible numbers and text printed on them. The focus is sharp on the foreground pages, showing details like the number '428730' and '604032'. The background is blurred, emphasizing the texture and detail of the pages in the foreground.

สารบัญ

หอย 7 ประการ เรารู้จักหอยกันดีหรือยัง?	13
หอย 14,168 รางวัล ความใฝ่ฝันของคนทั้งชาติ	15
“ถูกกิน” ตลอด แต่ซื้อทุกงวด?	19
มนตราของการพนันตัวเลข	21
ตรรกะวิบัติของนักพนัน	23
ความบังเอิญจากการสุ่มของเลขที่จะออก	27
เลิกเล่นไม่ได้เพราะเสียมาเยอะแล้ว	33
เลขร้อนก็ดี เลขเย็นก็ได้	35
ถูกหอยเพราะมีโชค?	37
ไม่เชื่ออย่าลบหลู่ ถูกหอยไม่ใช่เรื่องบังเอิญ	43
การกลืนกลายของอำนาจสิ่งศักดิ์สิทธิ์และหอย	49
ขบวนการปั่นเลขเด็ด	57
อำนาจของเลขเด็ด?	63
วัฒนธรรมหอย?	71
หอย และมือที่มองไม่เห็น	75
เอกสารอ้างอิง	77

การพนันเป็นกิจกรรมที่มีรูปแบบการเล่นที่หลากหลาย แต่รวม ๆ แล้วรูปแบบการเล่นพนันถูกจัดออกเป็น 2 รูปแบบใหญ่ ๆ เท่านั้น คือ

การพนันที่อาศัยทักษะ (game of skill) ผู้เล่นมักจะมีความรู้จากการค้นคว้าหาข้อมูล มีทักษะ ประสบการณ์ หรือความสามารถบางอย่างในการเล่น

แต่ก็ไม่มีทักษะความชำนาญขั้นเอกอุขนาดไหนที่จะจัดความไม่แน่นอนออกไปได้หมด หรือควบคุมผลลัพธ์ได้เบ็ดเสร็จ

การพนันที่เป็นเรื่องของความบังเอิญ (game of chance) ผู้เล่นไม่มีความเกี่ยวข้องใด ๆ กับการดำเนินการ หรือการตัดสินใจใด ๆ กับการพนัน เพราะไม่สามารถควบคุม หรือจัดการผลลัพธ์ที่ได้ คาดการณ์อะไรไม่ได้ การจะถูกหรือไม่ถูกรางวัล เป็นเรื่องกฎความเป็นไปได้ (laws of probability) และสิ่งที่เกิดขึ้นไปแล้ว ไม่มีผลใด ๆ ต่อสิ่งที่เกิดขึ้นต่อไป

ไม่ว่าผู้เล่น จะพยายามตั้งอกตั้งใจในการเล่นขนาดไหน พุ่มเทกับการเล่นอย่างไร ไม่ว่าจะทำอะไร สิ่งที่ทำจะไม่มีผลอะไรต่อการเล่น ... สิ่งที่ทำพอจะทำได้ ก็คือการปล่อยให้ทุกอย่างเป็นเรื่องของความบังเอิญ และเผื่อว่าอะไรจะเกิดขึ้น

การพนันที่ขึ้นอยู่กับความบังเอิญมีลักษณะน่าสนใจเป็นพิเศษสำหรับ
คนเล่น คือ “ความเท่าเทียมกันอย่างสมบูรณ์” เมื่อการพนันแบบนี้ตัดทักษะ
ความสามารถออกไป ความบังเอิญก็ตัดความแตกต่างหลากหลายของคนเล่น
ออกไปด้วย ไม่ว่าจะเป็นเรื่องคุณวุฒิ ความอดทน ความอดุสหาะ ความรู้
หรือการศึกษาและฐานะความเป็นอยู่ เศรษฐีที่มีเงินล้านฟ้าจึงมีโอกาสถูกรวย
พอ ๆ กันกับคนจนไม่มีจะกิน

การเล่นพนันสองรูปแบบมีความเหมือนกัน คือ การพนันทุกชนิด
ทุกประเภทเป็นกิจกรรมที่คนเล่นมีโอกาสเสียมากกว่าได้

มนตราที่สะกดจิตผู้เล่นให้มองข้ามความเสียเปรียบและโอกาสน้อยนิด
ที่จะชนะพนันหรือเล่นได้ คือ ความสนุกตื่นเต้น ที่อัดแน่นไปด้วยความไฝ่ฝัน
อยากจะชนะหรือถูกรางวัลใหญ่ ๆ

0730

428730

428730

4287

604032

604032

604032

604032

604032

604032

604032

604032

604032

604032

604032

กิจกรรมการซื้อหอยง่าย ๆ
และแสนจะธรรมดา ๆ นี้
เป็นกระบวนการสร้าง
ความบังเอิญให้เป็นสินค้า
เพื่อหาทำไรในสังคมสมัยใหม่

หอย 7 ประการ เรารู้จักหอยกันดีหรือยัง?

1. หอย (lottery) เป็นการพนันที่คนเล่นจะได้หรือเสียเป็นเรื่องของความบังเอิญ หรือความเป็นไปได้ หรือความน่าจะเป็น (probability) มากกว่าเป็นการพนันที่มีเรื่องทักษะ ความสามารถ และความรู้มาเกี่ยวข้อง

2. หอย ปฏิเสธหรือไม่ยอมรับความรู้และหลักสถิติเรื่องความบังเอิญ ทำให้ความรู้และความเข้าใจเรื่องหลักการความบังเอิญ หรือ ความเป็นไปได้ หรือความน่าจะเป็น มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของผู้เล่นและการเล่นพนันค่อนข้างน้อย

3. หอย มีอำนาจจากความเชื่อต่าง ๆ ที่ทรงอิทธิพลต่อคนเล่นหอย ไม่ว่าพวกเขาจะมีชีวิตอยู่ในสังคมสมัยใหม่ ได้รับข้อมูลและมีความรู้ที่ทันสมัย และยึดถือหลักการความเป็นเหตุเป็นผลมากกว่าสังคมยุคก่อนก็ตาม

4. หอย กลืนกลายเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตสาธารณะ การซื้อขายหอย ผสมกลมกลืนไปได้กับวิถีชีวิตประจำวันของชุมชนและท้องถิ่น

5. หอย ที่ซื้อส่วนมากเกิดจากการตั้งใจและการวางแผนมาก่อน การซื้อหอยไม่ใช่เรื่องของความบังเอิญ หรือไม่มีความตั้งใจมาเกี่ยวข้อง

กิจกรรมการซื้อขายหวยง่าย ๆ และแสนจะธรรมดา ๆ นี่เป็นกระบวนการสร้างความบังเอิญให้เป็นสินค้า (commodification of chance) เพื่อหากำไรในสังคมสมัยใหม่

6. หวย เป็นการพนันที่คนเล่นลงทุนเสียค่าใช้จ่ายและวางเงินเดิมพันเล็กน้อยเมื่อเทียบกับการพนันอื่น ๆ แต่มีค่าตอบแทนเป็นเงินรางวัลมูลค่าสูง

7. หวย เป็นธุรกิจขนาดใหญ่ มีการบริหารจัดการที่ใหญ่โตซับซ้อน และเป็นระบบองค์กรสมัยใหม่ที่ได้รับผลประโยชน์ รายได้ และกำไรจากหลักสถิติและความบังเอิญหรือความเป็นไปได้เป็นสำคัญ

หวย 14,168 รางวัล ความใฝ่ฝันของคนทั้งชาติ

.....

คนเล่นหวยน้อยคนที่จะรู้ว่า ตั้งแต่ปี 2545-2561 หวยแต่ละงวด มีรางวัล 14,168 รางวัล เท่านั้น

ตามหลักสถิติเรื่องความบังเอิญ คนเล่นหวยมีโอกาสถูกรางวัลที่หนึ่ง มีเพียง 1 ใน 1,000,000 พุดง่าย ๆ คือ ซื้อหวยล้านครั้งอาจจะบังเอิญ ถูกรางวัลที่ 1 ได้ 1 ครั้ง

แม้มูลค่ารางวัลในช่วงปี 2545-2561 จะเพิ่มขึ้นเกือบ 4 เท่าตัว จากประมาณ 860 ล้านบาทเป็นประมาณ 4,200 ล้านบาท แต่จำนวน รางวัลยังมีเท่าเดิม โดยที่ในแต่ละงวดผู้เล่นมีโอกาสถูกรางวัลทั้งหมด 14,168 รางวัล

ในปี 2561 จำนวนหวยในท้องตลาดมีทั้งหมด 88 ชุด หรือ 88 ล้านบาท (มากกว่าจำนวนประชากรทั้งประเทศซึ่งในปี 2560 มีประมาณ 69 ล้านคน) มีมูลค่ารางวัลทั้งหมด 4,224 ล้านบาท เฉลี่ยเงินที่ถูกนำไปเป็น เงินรางวัลสำหรับหวย ตกชุดละ 48 ล้านบาท หรือใบละ 48 บาท คนซื้อ

โครงสร้างรางวัลของหอย
ออกแบบมาในลักษณะให้รางวัลเล็ก ๆ
เป็นกำลังใจ เป็นแรงจูงใจ
แต่กำหนดให้รางวัลใหญ่ ๆ
เป็นหัวใจและความใฝ่ฝัน
ของคนเล่นหอย

หอย 1 ใบราคาขาย 80 บาท จะขาดทุน 32 บาท และ หอย 1 ชุด 1 ล้านใบมี 14,168 รางวัล คนที่ซื้อหอย 1 ใบ โอกาสถูกรางวัลคือ 14,168 ใน 1,000,000 หรือมีโอกาสเสียเงิน/ไม่ถูกรางวัลร้อยละ 98.58

โอกาสที่จะถูกลอตเตอรี่ ปี 2561

รางวัลที่ 1 มี 1 รางวัล

โอกาสที่จะถูกรางวัล เท่ากับ 1 ในล้าน

รางวัลข้างเคียงรางวัลที่ 1 มี 2 รางวัล

โอกาสที่จะถูกรางวัล เท่ากับ 2 ในล้าน

รางวัลที่ 2 มี 5 รางวัล

โอกาสที่จะถูกรางวัล เท่ากับ 5 ในล้าน

รางวัลที่ 3 มี 10 รางวัล

โอกาสที่จะถูกรางวัล เท่ากับ 10 ในล้าน

รางวัลที่ 4 มี 50 รางวัล

โอกาสที่จะถูกรางวัล เท่ากับ 50 ในล้าน

รางวัลที่ 5 มี 100 รางวัล

โอกาสที่จะถูกรางวัล เท่ากับ 100 ในล้าน

รางวัลเลขหน้า 3 ตัว มี 2,000 รางวัล

โอกาสที่จะถูกรางวัล เท่ากับ 2,000 ในล้าน

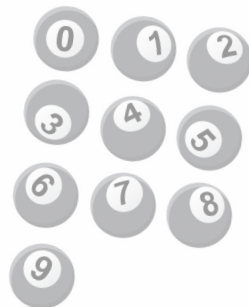
รางวัลเลขท้าย 3 ตัว มี 2,000 รางวัล

โอกาสที่จะถูกรางวัล เท่ากับ 2,000 ในล้าน

รางวัลเลขท้าย 2 ตัว มี 10,000 รางวัล

โอกาสที่จะถูกรางวัล เท่ากับ 10,000 ในล้าน

จากตัวเลขนี้ หวยดูจะเป็นการลงทุนที่แย่มาก ไม่เข้าท่าเลย แต่ทำไมการ
ลงทุนแย่นี้ ถึงได้รับความนิยมแพร่หลาย คำตอบคือ เพราะโครงสร้าง
รางวัลของหวยออกแบบมาในลักษณะให้รางวัลเล็ก ๆ เป็นกำลังใจ เป็นแรง
จูงใจ แต่กำหนดให้รางวัลใหญ่ ๆ เป็นหัวใจและความฝันของคนเล่นหวย
และการพนันมักจะกระจุกอยู่ในกลุ่มคนในสังคมที่มีฐานะความเป็นอยู่ยาก
ลำบาก สิ่งที่เป็นพื้นฐานและมีอยู่ร่วมกันของคนเล่นพนันหลัก ๆ คือความ
ต้องการและความหวังที่จะชนะได้เงินและถูกรางวัล

“ถูกกิน” ตลอด แต่เชื่อทุกงวด?

ถ้าเราถือว่าคนที่เล่นหวยเป็นคนคิดได้ คิดเป็น มีเหตุผล มีเหตุผล ไม่ได้เป็นคนโง่ ทำไมเขาเหล่านั้นถึงเล่นหวย ทั้ง ๆ ที่รู้ว่าโอกาสโดนกินหรือเสียเงินมีมากกว่าได้? คำตอบคือ

- มายาคติ (myths)
- ตรรกะวิบัติของนักพนัน (gambler's fallacy)
- ความคิดและความเข้าใจผิด ๆ (misconceptions)
- ความหลงผิดคิดว่าตัวเองสามารถควบคุมความไม่แน่นอนได้ (illusion of control)
- ความเชื่อเกี่ยวกับโชคลาง หรือความเชื่อในอำนาจเหนือธรรมชาติ (superstitions)
- ความเชื่อเกี่ยวกับอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์และศาสนา (miracle and religious beliefs)

1 มายา 1 ตรรกะ 1 ความคิด 1 ความหลง 2 ความเชื่อ
ทั้งหมดนี้คือสิ่งสำคัญหลัก ๆ ที่ทำให้คนเล่นพนันเชื่อว่าตัวเองมีโอกาสจะชนะหรือถูกรางวัล

มีการตั้งข้อสังเกตสำหรับคนเล่นหวยว่า ในยามที่คนเราต้องประเมินความเสี่ยงในเรื่องเงิน ๆ ทอง ๆ มักจะคิดเข้าข้างตัวเอง ไม่ค่อยใส่ใจเรื่องข้อเท็จจริง แม้จะต้องเสียเงิน เพราะรางวัลเงินก้อนโตเป็นความเย้ายวนชวนใจให้มีความหวังเกินกว่าความเป็นจริง (Wagenaar, 1988) และโอกาสที่จะถูกรางวัลบ้างเป็นบางครั้ง มากบ้าง น้อยบ้าง ถี่บ้าง ห่างบ้าง คือความพึงพอใจที่ช่วยให้คนเล่นหวยจำนวนมากมีกำลังใจที่จะเล่นหวยต่อไปได้เรื่อย ๆ

มอนตราวง การพนันตัวเลข

การที่คนเล่นหวยถูกรางวัลมูลค่าน้อย ๆ บ่อย ๆ ซึ่งเป็นไปตามหลักสถิติ หรือความเป็นไปได้ ทำให้คนเล่นหวยเชื่อว่าโอกาสถูกรางวัลใหญ่เป็นไปได้ หรือกำลังจะมีโชคลูกรางวัลใหญ่ นี่คือเสน่ห์ ความน่าหลงใหล และมนตราของการพนันตัวเลข เพราะตัวมันเองก็น่าพิศวง ทำให้น่าติดตามและน่าเล่นต่อ รวมทั้งเรื่องเลขหวยที่ซื้อ ใกล้ ฉียด หรือเกือบถูกรางวัลด้วย ยิ่งทำให้คอหวยอยากเล่นต่อ เพราะเชื่อหรือเข้าใจว่าตัวเองหรือหวยที่เล่นน่าจะมีโอกาสถูกรางวัล หรือใกล้ถูกรางวัลเข้าไปทุกทีแล้ว นักวิชาการเรียกความคิดเช่นนี้ว่าเป็น ความเชื่อความเข้าใจผิด ๆ (erroneous perceptions or beliefs) (Reid, 1986)

เห็นได้ชัดว่า การพนันในปัจจุบันทั้งที่ถูกและผิดกฎหมาย ใช้อำนาจตัวเลขในการหากำไรกันอย่างกว้างขวาง สิ่งที่เรียกกันว่าความเชื่อหรือความเข้าใจผิด ๆ นี้ ได้รับการออกแบบให้เป็นส่วนหนึ่งของการพนันตัวเลข เป็นวิธีการล่อตาล่อใจคนเล่นหวยให้ซื้อหวยกันมากขึ้น โดยที่คนเล่นหวยไม่จำเป็นต้องรู้หรือเข้าใจสาเหตุว่าทำไมตัวเองถึงเล่นหวย คนเล่นหวยไม่จำเป็นต้อง

รู้ว่าเหตุใดจึงมีการตั้งวงเงินรางวัลที่ลำดับต้น ๆ ให้สูง และคนเล่นหายสามารถถูกหวยได้หลาย ๆ ครั้งในแต่ละงวด แต่โอกาสความเป็นไปได้ที่จะถูกรางวัลมีเพียงน้อยนิด

ความเชื่อหรือความเข้าใจผิด ๆ นี้ทำให้คนอยากเล่นต่อและหลงใหลไปกับการเล่น พูดอีกอย่างก็คือ กติกาและกลไกของการพนันตัวเลขสร้างความเชื่อผิด ๆ ให้เกิดขึ้นกับคนเล่นพนันและทำให้คนเล่นพนันหลงใหล

ถ้าความเชื่อนี้เป็นความมกมายก็แสดงว่า กฎ กติกา และระบบการพนันตัวเลข สร้างและใช้ความมกมายนี้ในการหาคำไร

ตรรกะวิบัติ ของนักพนัน

นักพนันยอมรับและเข้าใจดีว่า ทุกคนมีโอกาสที่จะชนะพอ ๆ กัน แต่ก็เชื่อด້ว้ยว่า โอกาสที่ตัวเองจะชนะหรือถูกรางวัลมีมากกว่าคนอื่น

โอกาสจะถูกหวยขึ้นอยู่กับอะไรบ้าง? มากมายเลยทีเดียว ตั้งแต่การได้เลขเด็ด เลขนำโชค ความฝัน ลางบอกเหตุ จังหวะ ดวง ฤกษ์งามยามดี วันดี วันมงคล เลขมงคล หรือไม่ก็เป็นเพราะทักษะความสามารถของตัวเอง ในการบริการรรมคาถา สวดมนต์ บบนบานศาลกล่าว ขอพระ ฟ้า วิญญูณ เทวดาฟ้าดิน และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลาย

คอหวยเชื่อว่า สิ่งเหล่านี้หรือการกระทำต่าง ๆ เหล่านี้จะช่วยดลบันดาลให้เกิดโชคลาภ วาสนา หรือมีดวงดีขึ้นมา แม้ว่าที่ผ่านมาจะโชคร้ายหรือเล่นเสีย มาถึงที่สุดแล้ว ก็ถึงเวลาที่ชีวิตจะพลิกผันทำให้โชคดี หรือมีโอกาสเล่นได้ในเร็ว ๆ นี้แน่ ๆ

นักวิชาการเรียกความเชื่อผิด ๆ นี้ว่า ตรรกะวิบัติของนักพนัน (the gambler's fallacy)

ตรรกะวิบัติของนักพนันแสดงให้เห็นความเชื่อที่ว่า ความเป็นไปได้และความบังเอิญเป็นสิ่งที่มีความเป็นธรรมและสามารถปรับแก้ความผิดพลาดได้

ด้วยตัวเอง (a self-correcting and fair process) ดังนั้น เลขหายที่ออก หรือลูกบอลที่มีหมายเลข จึงกลายเป็นสิ่งที่มีชีวิตขึ้นมา มีความจำว่าครั้งที่แล้วเลขนี้ออกไปแล้ว และมีสำนึกถูกผิดว่าอะไรควรไม่ควร ดังนั้นครั้งต่อไป ควรจะออกเลขอะไร

คนไม่เล่นหวยอาจจะมีคำถามว่า ทำไมคนเล่นพนันถึงมกยหลงเชื่อในเรื่องอิทธิฤทธิ์และอำนาจวิเศษ โดยเฉพาะในสังคมสมัยใหม่ที่ดำรงอยู่บนหลักการและการใช้เหตุผลเป็นสำคัญ

คำถามเหล่านี้ ลาดูเชอร์ (Ladouceur, 1996) เสนออย่างน่าคิดว่า ความเชื่อเรื่องอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์เกิดขึ้นเพื่อให้คนเราใช้เป็นเครื่องมือในการแก้ปัญหาความเสี่ยง ความไม่แน่นอน และสถานการณ์ที่คาดคะเนไม่ได้ในการดำรงชีวิต

ถ้าความคิด ความเชื่อ การปฏิบัติเรื่องอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ ทำให้คนเชื่อว่าสามารถควบคุมและจัดการความเป็นไปต่าง ๆ ในชีวิตตัวเองได้ ความเชื่อดังกล่าวก็ทำให้คนคลายความกังวลลงไปและทำให้มองโลกในแง่ดีขึ้นมาได้บ้าง

อย่างไรก็ตาม ประเด็นที่ควรพิจารณากันใหม่ที่มีักเข้าใจกันว่า ‘การเล่นหวยไปเรื่อย ๆ รังแต่จะทำให้เสียเงินไปเรื่อย ๆ’ นั้น เอาเข้าจริงแล้ว ผลการออกเลขรางวัล เป็นเรื่องของการสุ่มตัวเลข และความไม่แน่นอนของการออกเลข ดังนั้น การเล่นหวย โชค และผลได้เสีย จึงพลิกผันได้จริง พุดง่าย ๆ คือ คนชอบเล่นหวยมีโอกาสเสียเงินไปเรื่อย ๆ ก็จริง แต่ก็อาจ

เป็นการเสียเงินที่มีการได้เงินจากการถูกรางวัลน้อยบ้างมากบ้างเป็นครั้งคราว แต่โอกาสถูกรางวัลประปรายกันบ้างนี้แหละที่ทำให้ความเชื่อเรื่องโชคเรื่องดวง เลขเด็ด เลขดัง หรือเลขเย็น เลขร้อน ในหมู่คอหวยมีน้ำหนักมากยิ่งขึ้น

แต่ก็ต้องไม่ลืมด้วยว่า หวยอยู่ได้ด้วยรายได้เปรียบในฐานะเจ้ามือใครจะได้ใครจะเสีย แค่นั้น อย่างไร ไม่ใช่เรื่องบังเอิญ ทั้งหมดมีการกำหนดไว้แล้ว เงินที่จ่ายเป็นรางวัลหรือที่เสียให้กับคนถูกหวยมีมูลค่าน้อยกว่าเงินของคนเล่นเสีย ความได้เปรียบและกำไรของรัฐบาลส่วนหนึ่งจึงอยู่ที่การทำให้คนเล่นซื้อหวยโดยเชื่อว่า ตัวเองมีโอกาสหรือความเป็นได้และสามารถที่จะถูกรางวัลได้

ดูจากตัวเลขกำไรในปี 2556-2561 สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล นำเงินกำไรส่งเป็นรายได้รัฐบาลกว่า 140,000 ล้านบาท ขณะที่ปี 2562 คนไทยประมาณ 40 ล้านคน หรือร้อยละ 60 ของประชากรทั้งประเทศ ซื้อลอตเตอรี่และหวย รวมเป็นเงินกว่า 300,000 ล้านบาท (ศูนย์ศึกษาปัญหาการพนัน, 2562) นี่คือการกำไรมหาศาลที่เจ้ามือได้จากคนเล่นเสีย

การประเมินหรือการตัดสินใจ
ของมนุษย์มักเป็นผลของการคาดคิด
เชื่อมโยง และมีคำอธิบายไว้ล่วงหน้า
เสมอว่า ทุกสิ่งอย่างมีที่มาที่ไป
รวมทั้งความบังเอิญของเหตุการณ์
ผล และตัวเลขที่เกิดจากการสุ่มเลือก

ความบังเอิญจากการสุ่ม วงเลขที่จะออก

การเล่นพนันที่อาศัยหลักความบังเอิญ และความเป็นอิสระต่อกัน ของตัวเลขรางวัล เช่น หวย ผลได้เสียหลังจากคนเล่นซื้อหวยแล้ว เกิดจาก “การสุ่ม”

โอกาสที่ชุดเลขหวยที่ซื้อ 1 ใบจะถูกรางวัล ขึ้นอยู่กับระบบหรือวิธีการเลือกเลขแต่ละตัวด้วยการสุ่มเลือก เลข 0-9 แต่ละตัวมีโอกาสได้รับเลือกเท่า ๆ กันและเป็นอิสระต่อกัน ดังนั้น โอกาสที่หวย 1 ใบจะถูกรางวัลขึ้นอยู่กับโอกาสเป็นไปได้ที่ชุดเลขหวยนั้นจะเป็นเลขตรงกับชุดเลขรางวัลที่ออก ซึ่งมีตั้งแต่ 1 ใน 100 ในกรณีรางวัลเลขท้าย 2 ตัว ไปจนถึง 1 ใน 1,000,000 ในกรณีรางวัลที่ 1

การคำนวณสถิติตัวเลขความเป็นไปได้ที่หวยใบหนึ่ง ๆ จะถูกรางวัลอะไรบ้างนี้เป็นทักษะความรู้ของผู้เชี่ยวชาญที่ยุ่งยากซับซ้อนเกินกว่าคนเล่นหวยทั่ว ๆ ไปจะทำได้เอง

ความบังเอิญ (chance) จากการสุ่ม (random) คืออะไร และความบังเอิญหลอกให้เชื่อว่าเราสามารถเอาชนะการพนันทั้ง ๆ ที่เราเสียเปรียบเต็มประตูได้อย่างไร

มีคำอธิบายว่า โดยปกติมนุษย์มักจะคิดมองหารูปร่าง ร่องรอย เบาะแสและแบบแผนอะไรบางอย่างในปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัว เช่น ก้อนเมฆมีรูปร่างเหมือนอะไรบางอย่างที่รู้จัก มีกระต่ายอยู่บนดวงจันทร์ ใบไม้เป็นรูปหัวใจ ปลีกกล้วยรูปหัวพญานาค ฯลฯ อะไรที่ผิดแปลกไปจากที่เราคาดคิด หรือเข้าใจ เช่น เล่นพนันได้หรือเสียติดกันหลายตาเป็นสิ่งที่อธิบายไม่ได้ด้วยเหตุผล หลักการ หรือความรู้วิชาการ แต่ด้วยความคิดที่ว่า ทุกสิ่งทุกอย่างเกิดขึ้นมีที่มาที่ไป สิ่งที่เกิดขึ้นอย่างบังเอิญจึงมีความหมาย หรือต้องการสื่ออะไรสักอย่าง และเป็นสิ่งที่สามารถหาหนทางจัดการเอา ชะนะได้

อย่างไรก็ตาม แม้สิ่งที่เกิดขึ้นอย่างบังเอิญดูเหมือนจะเกิดขึ้นโดยไม่มี กฎกติกา หรือสาเหตุอะไรมารองรับ แต่บางครั้งก็สามารถเห็นเป็นรูปร่าง หรือแบบแผน หรือดูมีเป้าหมายอะไรสักอย่าง

ในทางทฤษฎี ถ้าเราไม่จำกัดเวลา รูปร่าง หรือแบบแผน อะไรก็สามารถเกิดขึ้นได้ด้วยความเป็นบังเอิญ พูดอีกอย่างก็คือ ถ้าเราให้สิ่งจำนวนมาก ๆ นั่งจิ้มแป้นพิมพ์ไปเรื่อย ๆ ในที่สุดเราอาจจะได้งานวรรณกรรมรางวัล โนเบลสักเล่มหนึ่งที่พิมพ์เสร็จสมบูรณ์ ดังนั้น การที่สิ่งใดสิ่งหนึ่งเกิดขึ้นได้ อย่างบังเอิญนั้น แท้จริงแล้วเป็นผลมาจากต้นสายปลายเหตุที่สัมผัสรับรู้ได้ เช่น แรงโน้มถ่วง แรงเสียดทาน แต่จะเป็นแรงอะไรบ้างที่ส่งผลกระทบ ต่อเครื่องมือและอุปกรณ์การออกเลข คงเป็นเรื่องที่ไม่มีใครรู้ได้ หรือไม่ ก็ยากจะระบุลงไปให้ชัดเจน

ถ้าเครื่องมือ อุปกรณ์ และกระบวนการออกรางวัลดำเนินไปตามปกติ ไม่มีการล็อกเลข หรือใช้เทคนิคการโกงด้วยวิธีการอื่น ๆ ตัวเลข 0-9 ทุกตัวเลขก็มีโอกาสที่จะได้รับการเลือกสุ่มออกเป็นเลขรางวัลได้เท่ากันหมด โอกาสที่เลขรางวัลบางตัวบางชุดจะออกเป็นเลขรางวัลติด ๆ กันหลายงวดจนไม่น่าเชื่อ หรือโอกาสที่เลขรางวัลเรียงตัวกันแบบแปลก ๆ ล้วนเกิดขึ้นได้

หลักการสำคัญที่เป็นหัวใจของการพนันห่วย คือ กฎว่าด้วยจำนวนมาก ๆ (law of very large numbers) ถ้าเปิดโอกาสและให้เวลามากพอ เหตุการณ์ เรื่อง หรือผลลัพธ์แปลกประหลาด หรือมหัศจรรย์สามารถเกิดขึ้นได้ (Orkin, 2000) การถูกห่วยจึงเป็นการเกิดปรากฏการณ์ หรือเหตุการณ์ที่ดูเหมือนจะเป็นปาฏิหาริย์ เหลือเชื่อ และแปลกประหลาด เหตุการณ์ และเรื่องราวพิสดารที่เกิดขึ้นจึงอาจจะเป็นผลมาจากความบังเอิญสุดแสนจะบังเอิญของคนธรรมดาที่ซื้อห่วยเป็นปกติในวันธรรมดาวันหนึ่งเท่านั้น แต่อะไรที่ประหลาด ๆ นี่แหละที่คนเรามักจดจำ ในขณะที่อะไรที่ธรรมดา ๆ คนไม่ค่อยจะใส่ใจ

ในช่วงหลายทศวรรษที่ผ่านมา นักฟิสิกส์และนักคณิตศาสตร์เริ่มรู้แล้วว่า ในระบบความสัมพันธ์ที่ซับซ้อน ต้นเหตุที่แตกต่างกันเพียงน้อยนิดสามารถทำให้เกิดผลลัพธ์ต่างกันอย่างมหาศาล ทฤษฎีภาวะไร้ระเบียบ ทำให้ปรากฏการณ์ที่ดูเหมือนไม่มีความสัมพันธ์กัน (unrelated) กลับมีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกัน (connected) ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นจากความเปลี่ยนแปลงเล็กน้อยในระบบความสัมพันธ์ แต่สามารถส่งผลกระทบเหนือความคาดหมาย

หากคนเราต้องทำความเข้าใจหรือแก้ปัญหา ในสถานการณ์หรือกับหลักการที่ยุ่งยากและไม่รู้ข้อมูลเพียงพอ คนเราต้องการความสะดวกรวดเร็วในการประเมิน และการประเมินหรือการตัดสินใจของมนุษย์มักเป็นผลของการคาดคิด เชื่อมโยง และมีคำอธิบายไว้ล่วงหน้าเสมอว่า ทุกสิ่งอย่างมีที่มาที่ไป เรื่องนี้รวมไปถึงความบังเอิญของเหตุการณ์ ผลลัพธ์ และตัวเลขที่เกิดจากการสุ่มเลือกด้วยเช่นกัน

การใช้ความคิดง่าย ๆ แบบนี้ เกิดจากการที่คนเรามักจะใช้ความคุ้นเคยกับเหตุการณ์ หรือสถานการณ์หนึ่ง ๆ (availability bias) กับการประเมินโอกาสที่จะเกิด ยิ่งคุ้นเคยเหตุการณ์นั้น ๆ มากเท่าไร ก็ยิ่งประเมินโอกาสที่จะเกิดเหตุการณ์นั้นมากเกินกว่าความเป็นจริงเท่านั้น

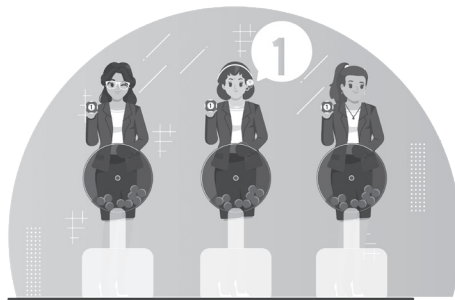
ดังนั้น เหตุการณ์ที่สำคัญ เหลือเชื่อ โดดเด่น และน่าตื่นตาตื่นใจ มักจะทำให้คนเราคุ้นเคย จดจำ และนึกถึงเหตุการณ์นั้นได้ง่าย ดังเช่นโอกาสที่จะถูกหวยรางวัลมหาศาลย่อมเป็นเรื่องตื่นเต้น ยิ่งเรื่องคนถูกหวยรางวัลที่หนึ่งมีการตีพิมพ์และเผยแพร่กันอย่างแพร่หลาย คนถูกหวยไม่กี่คนจึงสำคัญโดดเด่น เห็นได้ชัดกว่าคนผิดหวังไม่ถูกหวยอีกหลายล้านคน สำหรับคนถูกหวยรางวัลปลอมใจลำดับท้าย ๆ นาน ๆ ครั้ง ก็ารู้สึกดีใจ เห็นความสำคัญและจดจำประสบการณ์การถูกหวยมากกว่าการถูกกิน การรับรู้ ความคุ้นเคย และประสบการณ์เหล่านี้ ทำให้การประเมินโอกาสการซื้อหวยแล้วถูกรางวัลที่หนึ่งของคนทั่วไปมีความเວ້ว้างเกินเหตุ

งานศึกษาตรรกะวิบัติของนักพนันยังพบอีกว่า ไม่เฉพาะคนเล่นหวยเท่านั้นที่เชื่อว่า ความบังเอิญสามารถปรับแก้ความผิดพลาดได้ นักพนันที่รู้สึกได้ว่าตัวเองกำลังจะเล่นได้ เพราะเล่นเสียไปก่อนหน้านี้ คนเล่นไฟที่เชื่อว่าไฟรอบหน้าจะดี เพราะได้ไฟไม่ดีมาหลายรอบแล้ว ก็เชื่อในตรรกะนี้เช่นกัน ในหมู่คนเล่นการพนันประเภทที่ผลลัพธ์ขึ้นอยู่กับความบังเอิญเป็นหลัก เช่น หวย รูเล็ตต์ และการโยนลูกเต๋า ความเชื่อในตรรกะวิบัติมีอิทธิพลและเป็นที่ยอมรับมากกว่ากลุ่มคนเล่นพนันที่ใช้ทักษะความสามารถ

ที่นี้หากมองกันในภาพกว้าง คนเล่นหวยทุกคนเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มคนขนาดใหญ่ ในปี 2562 มีคนเล่นหวยทั้งสลากกินแบ่งรัฐบาลและหวยใต้ดินประมาณ 40 ล้านคน (ศูนย์ศึกษาปัญหาการพนัน, 2562) แต่หวยงวดหนึ่งจะมีคนถูกรางวัลได้เพียงหมื่นกว่าคนเท่านั้น และคนจำนวนมากที่ซื้อหวยจะเสียเงินไปเปล่า ๆ ในระยะยาวแล้วคนเล่นไม่มีทางจะชนะหรือไม่มีทางได้กำไร เพราะผลที่ออกมาในแต่ละรอบ ขึ้นอยู่กับตัวเลขที่มีการสุ่มเลือกโดยอุปกรณ์ที่ออกแบบมาโดยเฉพาะ รัฐบาลและเจ้ามือหวยใต้ดินจึงต้องพยายามหากลเม็ดเด็ดพรายเพื่อขายหวย เพื่อให้คนซื้อหวยให้มากที่สุด หรือเพื่อให้การเล่นหวยเป็นที่นิยม หลงใหล และชื่นชอบให้ได้ในหมู่คนจำนวนมาก

นักวิชาการเคยให้คำแนะนำนักพนันไว้ว่า

“ถ้าจะต้องยึดตามหลักการสุ่มอย่างบังเอิญจริง ๆ คนเล่นพนันจะต้อง
คุมความคิดและตั้งสติตัวเองไว้ให้มัน นั่นคือ ต้องตั้งใจที่จะไม่สนใจ ค้นหา
หรือมองหารูปแบบที่คล้ายคลึง หรือแตกต่างกันของตัวเลข หรือเครื่องหมาย
อื่น” (Weiss, 1964, p. 940)

เลิกเล่นไม่ได้ เพราะเสียมาเยอะแล้ว

การที่นักพนันทุ่มเงินเดิมพันลงไปกับการพนันเพิ่มขึ้นทั้ง ๆ ที่ตัวเองแพ้หรือเล่นเสีย เพื่อจะยืนยันว่าสิ่งที่พนันไปก่อนหน้านี้คืออยู่แล้ว การทำเช่นนี้ทางวิชาการเรียกว่า การหลงติดเงินที่เสียไปกับการพนัน (sunk cost bias) หรือ **ความคิดติดกับดัก** (cognitive entrapment)

ความคิดติดกับดัก เป็นเรื่องของคนเล่นพนันที่คาดคิดว่าจะชนะสูงกว่าความเป็นจริง แม้จะเสียเงินมากขึ้นเรื่อย ๆ แต่ก็ยังคิดว่าตัวเองจะต้องลงทุนเล่นต่อไป เพราะรู้สึกว่าการเสียมาเยอะเสียมาเยอะจนเลิกเล่นไม่ได้แล้ว ในสถานการณ์เช่นนี้ การยอมทิ้งเงินที่เสียไปจึงไม่ต่างกับการทิ้งโอกาสเป็นไปที่จะได้เงินหรือชนะพนันในคราวต่อไป สำหรับนักพนันหลายคน การตัดสินใจเลิกเล่นในยามเล่นเสียจึงเป็นเรื่องทำได้ยากหรือถึงขั้นไม่ควรทำ

ในการเล่นหวย ความคิดติดกับดักเป็นเรื่องของคอหวยที่ชอบ ‘ตาม’ เลขบางตัวบางชุด และมักจะกลัวหรือไม่มั่นใจว่าถ้าเปลี่ยนไปซื้อเลขตัวอื่นหรือเลขชุดอื่น เลขหวยที่เคยตามอาจจะออกในครั้งต่อไปก็ได้

การศึกษาในบางประเทศพบว่า คอหวยราวร้อยละ ๑0 เลือกเลขชุดเดียวกันทุกครั้งที่ซื้อ หลายคนลงทุนซื้อหวยเพิ่มขึ้นเท่าตัว เพราะกลัวจะพลาดโอกาสที่จะถูกรางวัลในครั้งต่อไป ซึ่งก็เท่ากับเป็นการพาตัวเองเข้าไปติดบ่วงการเล่นหวยมากขึ้น ความคิดติดบ่วงพนันทำให้นักพนันยังคงเล่นพนันต่อไปทั้ง ๆ ที่มักจะเล่นเสีย

เลขร้อนก็ดี

เลขเย็นก็ได้

“เลขร้อน” หมายถึง เลขที่มักจะออกบ่อย ๆ ในช่วงเวลาไม่นานนัก
คนเล่นหวยมักจะมองว่าเลขเหล่านี้มีโอกาสมากกว่าที่จะออกในครั้งต่อไป

“เลขเย็น” หมายถึง เลขที่คออหวยมองว่าไม่ค่อยออกในช่วงหลัง ๆ
จึงไม่น่าจะเป็นเลขที่ออกในเร็ว ๆ นี้

คออหวยบางคนมีความเชื่อในเรื่องเลขร้อนและเลขเย็น (a belief in hot and cold numbers) ซึ่งมีหลักฐานจากการศึกษาที่ชี้ให้เห็นว่า คนทั่วไปมีความคิดความเข้าใจเรื่องหลักความเป็นไปได้อยู่น้อยมาก ในขณะที่ความคิดอีกอย่างที่เกี่ยวข้องกันคือ การคิดเข้าข้างตัวเองเกินไป (unrealistic optimism) หรือการมองอะไรในแง่ดีเกินไป (optimistic bias)

ในการศึกษาเปรียบเทียบคนไม่เล่นหวยกับคนเล่นหวย เป็นบางครั้ง
ที่พบว่าคนเล่นหวยเป็นประจำมักจะมีความมั่นใจมั่นใจว่าเหตุการณ์บางอย่าง
จะเกิดขึ้นหรือไม่เกิดขึ้นมากเกินไป มองแง่ดีมากกว่า และคิดเข้าข้างตัวเอง
ว่ามีโอกาสถูกรางวัลที่หนึ่งมากกว่า

จากข้อเท็จจริงที่ชี้ว่า การคิดเข้าข้างตัวเอง หรือการมองอะไรในแง่ดีเกินไปของคนเล่นพนันมีอยู่ในการพนันทุกรูปแบบ เพราะการพนันทุกชนิดคนเล่นมีโอกาสแพ้หรือเสียเงินมากกว่า แต่การคิดเข้าข้างตัวเองหรือการมองอะไรในแง่ดีเกินไปมักจะมีผลสำคัญมากสำหรับนักพนันที่โอกาสจะชนะหรือได้รางวัลมีน้อย ความคิดและมุมมองดังกล่าวน่าจะมีอิทธิพลมากในหมู่คอหอยมากกว่าคนเล่นพนันแบบอื่น ๆ

ถูกหวย เพราะมีโชค?

นักวิชาการบางคนเห็นว่า มนุษย์มักจะยกคำอธิบายเหตุการณ์ที่ไม่รู้ต้นสายปลายเหตุให้เป็นเรื่องของโชคและความบังเอิญ ในชีวิตประจำวันเรามักจะเจอคนไม่น้อยที่อธิบายสิ่งที่เกิดขึ้นอย่าง ‘บังเอิญ’ ว่าเป็นเรื่องของ ‘โชค’ ทั้งที่ทั้งสองอย่างไม่เกี่ยวกันหรือไม่เหมือนกัน

ความบังเอิญเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นและเป็นไปอย่างไม่ได้ตั้งใจ หรือไม่สามารถคาดหมายล่วงหน้าได้ การชนะพนันหรือเล่นพนันได้ มักจะถือเป็นผลพวงของทั้งโชคและความบังเอิญ ในเรื่องหวย การที่เลขหวยเลขใดจะออกหรือไม่ออก เป็นเรื่องของความบังเอิญ แต่การที่คนเล่นหวยเลือกเลขหวยตรงกับเลขที่ออกถือเป็นเรื่องของโชค พุดง่าย ๆ ก็คือ โชคมีอิทธิพลและส่งผลกระทบต่อคนเล่นหวยเป็นรายบุคคล ไม่ใช่ต่อการเล่นหวยโดยทั่วไป ดังนั้น ด้วย**ความเชื่อว่าตัวเองมีโชค** (a belief in personal luck) คนที่ชอบเล่นหวยจึงยอมรับได้ว่าการออกเลขรางวัลหวยเป็นเรื่องความบังเอิญ คือยอมรับว่าตนมีโอกาสถูกรางวัลหรือไม่ถูกหวยก็ได้ แต่ขณะเดียวกัน ก็ยังซื้อหวยเป็นปกติ เพราะคิดว่าตัวเองจะมีโชคกับเลขหวยที่ตัวเองเลือกซื้อไว้

หลักฐานการศึกษายังชี้ให้เห็นอีกว่า คอหอยที่คิดว่าตัวเองเป็นคนมีโชคจะมีความมั่นใจว่าตัวเองจะถูกหวยมากกว่าคนที่คิดว่าตัวเองไม่มีโชค ความเชื่อเรื่องโชคมีความสัมพันธ์กับความเชื่อและความคาดหวังที่จะเล่นได้หรือพนันชนะ และหากเทียบระหว่างคนไม่เล่นหวย คนเล่นหวยเป็นบางครั้ง กับคอหอยที่เล่นเป็นประจำ คอหอยขาประจำจะมีความเชื่อว่าโชคมีผลต่อการถูกหรือไม่ถูกหวยมากกว่า โดยจะพบว่าคอหอยที่เลือกซื้อเลขหวยชุดเดิม ๆ มักจะเล่นหวยโดยอาศัยโชคช่วย และมักจะใช้วันสำคัญ ๆ เช่น วันเดือนปีเกิด วันครบรอบการแต่งงาน เป็นแนวการเลือกซื้อเลขหวย

ความเชื่อว่าจะถูกหวยเป็นการพนันที่ขึ้นอยู่กับโชค ไม่ใช่ขึ้นอยู่กับความบังเอิญ มีอิทธิพลต่อการเล่นหวย เพราะถ้าคนเล่นเชื่อเรื่องโชค การถูกหวยจึงเป็นผลมาจากการที่คนเล่นหวยมีคุณสมบัติอะไรบางอย่างที่ทำให้ถูกหวย ความเชื่อเรื่องโชคทำให้คนเล่นรู้สึกไปเองว่าตัวเองควบคุมอะไรได้มากขึ้น ความเชื่อนี้จึงน่าจะมีความสำคัญในการพนันที่ขึ้นอยู่กับความบังเอิญ เช่น หวย มากกว่าการพนันที่ทักษะความสามารถเป็นเรื่องสำคัญ

ความเชื่อเรื่องโชค ยังเกี่ยวพันกับ **ความคิดเรื่องสิ่งนอกเหนือธรรมชาติ** (superstitious thinking) คือ การมีความเชื่อในความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งต่าง ๆ ที่ไม่มีอยู่จริง มองไม่เห็นความสัมพันธ์ที่เป็นเหตุเป็นผลระหว่างสิ่งที่ตัวเองทำกับสิ่งที่เกิดขึ้นตามมา

ความเชื่อสิ่งนอกเหนือธรรมชาติในการเล่นหวย อาจจะเห็นได้จากการที่คอหอยมักจะใช้ตัวเลขวันเดือนปีของเหตุการณ์สำคัญบางอย่าง เลขเด็ด

เลขจากเหตุการณ์ หรือสถานการณ์แปลก เลขจากพระ หรือหมอดูที่มีชื่อเสียง เป็นแนวทางในการเลือกเลขหายบางตัวบางชุด ความเชื่อนี้ดูจะมีความสัมพันธ์มากกับการเล่นพนันชนะ แต่ถ้าเล่นแพ้ คนที่เชื่อเรื่องเหนือธรรมชาติ มักจะโยนความผิดให้กับความบังเอิญ ความคิดเรื่องเหนือธรรมชาติจึงมีมากในหมู่คนเล่นพนันที่ขึ้นอยู่กับความบังเอิญมากกว่า

ส่วนความเชื่อบนความคาดหวังว่า โอกาสที่ตัวเองจะชนะหรือถูกรางวัลมีมากกว่าโอกาสในความเป็นจริง ในทางวิชาการเรียกว่า **ความเชื่อว่าตัวเองสามารถควบคุมอะไรบางอย่างได้** (the illusion of control)

แม้จะเป็นที่ยอมรับกันว่า ลักษณะสำคัญที่สุดของหายคือ เป็นการเล่นพนันที่ ‘เป็นธรรม’ สำหรับทุกคน ทุกคนที่เล่นมีสิทธิจะถูกลอยแพเท่า ๆ กัน ขึ้นอยู่กับความบังเอิญล้วน ๆ มีหน้าซ้ำการเล่นหายยังไม่ต้องใช้ทักษะความรู้ และความสามารถในการเล่น แต่การเล่นหายที่เปิดโอกาสให้คนเล่นสามารถเลือกเลขหายที่ตัวเองชอบได้ก่อนหายจะออก คอหายไม่น้อยจึงมีความคาดหวังสูงและรู้สึกว่าตัวเองมีอิทธิพลบางอย่างต่อเลขหายที่ออกทั้ง ๆ ที่เลขที่ออกเป็นเรื่องบังเอิญทั้งนั้น ด้วยความเชื่อเช่นนี้ คอหายไม่น้อยจึงใช้กลเม็ดเด็ดพราย รวมทั้งเทคนิควิธีต่าง ๆ เพื่อทำให้โอกาสถูกลอยแพเพิ่มขึ้น ความเชื่อว่าตัวเองสามารถควบคุมอะไรบางอย่างได้ จึงทำให้หายเป็นการพนันที่น่าเล่นและน่าเล่นบ่อย ๆ ด้วย

ยิ่งเมื่อเลขหายที่ออกมีความใกล้เคียงกับเลขหายที่ซื้อ ก็ยิ่งทำให้คนซื้อเชื่อว่าตัวเองใกล้จะถูกรางวัล ยิ่งใกล้เคียงหลายเลขเท่าไร ก็ยิ่งใกล้ถูก

ด้วยความเชื่อว่าตัวเองมีโชค
คนเล่นหวยจึงยอมรับได้ว่า
การออกเลขรางวัลหวย
เป็นเรื่องความบังเอิญ คือ
มีโอกาสดูกหรือไม่ดูก็ได้
แต่ก็ยังซื้อหวยเป็นปกติ
เพราะคิดว่าตัวเองจะมีโชค

รางวัลใหญ่เข้าไปเท่านั้น งานศึกษาหลายชิ้นสนับสนุนความคิดที่ว่า **ความเชื่อเรื่องห่วยเกือบถูกรางวัล** (the perception of near misses) มีส่วนช่วยเสริมให้การ เล่นห่วยเป็นการพนันที่น่าสนใจและน่าเล่นมากขึ้น และยังพบว่า คนที่ซื้อห่วยถูกจะทำให้มีความเชื่อในเรื่องตรรกะวิบัติของนักพนันเพิ่มมากขึ้น (Reid, 1986)

ปัจจัยอีกหนึ่งเรื่องที่ทำให้คนเล่นห่วยกันเป็นประจำ คือ **ความเข้าใจเรื่องรางวัล** (framing of gambling outcomes) เพราะเป็นที่รู้กันว่า การ เล่นห่วยแต่ละครั้งมีต้นทุนค่อนข้างต่ำ คนจำนวนมากจึงไม่เห็นเป็นเรื่องต้องวิพากษ์วิจารณ์อะไร โดยเฉพาะเมื่อคิดถึงรางวัลมูลค่ามหาศาล เมื่อคนเล่นห่วยมองไม่เห็นความแตกต่างระหว่างการเสียเงินนิด ๆ หน่อย ๆ ซื้อห่วยที่ยังไ้ก็ไม่ถูก กับโอกาสการถูกรางวัลมูลค่ามหาศาลที่แทบจะเป็นไปไม่ได้เลย คนจำนวนมากจึงมีมุมมองที่ดีต่อการ เล่นห่วย ผลที่ตามมาก็คือ การมีท่าที่ยอมรับความเสี่ยงและเปิดกว้างยอมรับความเป็นไปได้อันน้อยนิดที่จะถูกรางวัลในการเล่นห่วยได้มากขึ้น

คำอธิบายในเรื่อง ตรรกะวิบัติของนักพนัน ความคิดติดกับดัก ความคิดเรื่องสิ่งนอกเหนือธรรมชาติ หรือความเชื่อว่าตัวเองสามารถควบคุมอะไรบางอย่างได้ ในช่วงต้น มองความเชื่อในเรื่องการพนันเป็นความคิดและความเข้าใจผิดที่คนเล่นพนันใช้อธิบายสถานการณ์ที่ตัวเองไม่รู้ ไม่เข้าใจ หรือเข้าใจได้ยาก แม้จะช่วยให้เราเข้าใจพฤติกรรมคนเล่นพนันแต่ละคนได้บ้าง แต่ก็เป็น

ชุดคำอธิบายที่มองปัญหาความยุ่งยากที่คนเล่นพนันเผชิญอยู่แบบแยกส่วน ปฏิกริยาของนักพนันในสถานการณ์ดังกล่าวจึงดูเป็นเรื่องไร้เหตุผล แต่เรารู้กันอยู่ว่าคนเล่นพนันหรือคนเล่นหวยไม่ได้จู้ ๆ จับพลัดจับผลูบังเอิญไปเล่นพนัน แต่พวกเขาเหล่านั้นมุ่งมั่น ขวนขวาย และตั้งใจไปเล่นพนัน แถมยังคิดเป็นตุเป็นตะว่าตัวเองจะชนะอีกด้วย

ความมุ่งมั่นตั้งใจที่เกิดจากความมั่นใจว่าตัวเองมีโอกาสจะชนะหรือถูกรางวัล ไม่ใช่เรื่องของความไม่รู้ หรือไม่มีปัญญาจะทำอะไรได้ ในทางวิชาการจึงจำเป็นต้องหากรอบคิดที่ครอบคลุมกว่านี้เพื่ออธิบายพฤติกรรม ความคาดหวัง และความเชื่ออันหลากหลายของคนเล่นพนันให้ชัดเจนขึ้น

ไม่เชื่ออย่าลบหลู่ ถูกห่วยไม่ใช่เรื่องบังเอิญ

.....

การเล่นพนันที่อาศัยความบังเอิญ เช่น ห่วย เป็นสิ่งที่คาดการณ์ไม่ได้ ผลลัพธ์ที่ได้ไม่มีความแน่นอน ไม่มีแนวโน้ม ไม่มีแบบแผน ไม่สามารถคาดการณ์หรือทำนายผล แต่ความบังเอิญก็มีโอกาสที่จะให้ผลลัพธ์ที่ดูเหมือนจะไม่ได้เกิดจากความบังเอิญ เช่น เลขแปลก ๆ เลขรางวัลที่ตรงกับเลขเด็ด เลขของเกจิอาจารย์ เป็นต้น นั้นหมายความว่า โอกาสที่จะถูกรางวัลที่คิดว่ามีเพียงน้อยนิด อาจไม่น้อยนิดเหมือนที่คิด เพราะอาจจะมียางอื่นที่มีอิทธิพลต่อการออกผลลัพธ์ที่ได้ก็เป็นได้

เป็นอันว่า มีคนเล่นพนันไม่น้อยที่คิดว่า ผลลัพธ์ในการเล่นพนันอาจไม่ได้เป็นไปตามหลักความเป็นไปได้ แต่ได้รับอิทธิพลจากความสัมพันธ์กับสิ่งอื่น ๆ เช่น โชค ความฝัน ดวง ผีสางเทวดาฟ้าดิน พระดัง เกจิอาจารย์ เป็นต้น สำหรับคนเล่นพนันและคอห่วย การพนันบนหลักความบังเอิญจึงไม่ได้รับการพนันที่ไม่แน่นอนหรือคาดการณ์ไม่ได้ไปเสียหมด ทั้งยังเชื่อด้วยว่าตัวเองสามารถคาดเดา ควบคุม และจัดการผลลัพธ์ หรือเลขรางวัลได้ หรือทำให้เลขห่วยออกตรงกับเลขนำโชคของตัวเองได้

สำหรับนักพนันแล้ว
ไม่มีอะไรเป็นเรื่องบังเอิญ
สิ่งที่เกิดขึ้นอย่างบังเอิญเป็น
'สัจฺญะ' หรือ 'สัจฺญาณ'
อะไรบางอย่างที่มีความหมาย
และความสำคัญ

ในมุมมองเช่นนี้ การอธิบายโดยอาศัยหลักความเป็นไปได้ หลักเหตุ และผล วิชาความรู้ทางสถิติ และคณิตศาสตร์ จึงไม่สามารถอธิบายผลลัพธ์ของ ‘ความบังเอิญ’ ได้ทั้งหมดเหมือนที่เคยเข้าใจกัน แต่อาจจะมีเรื่องอื่น ปัจจัยอื่น และเหตุผลอื่นเข้ามาเกี่ยวข้อง จึงเป็นไปได้ที่จะลองนำเอา ‘ทฤษฎีภาวะไร้ระเบียบ’ ซึ่งใช้อธิบายปรากฏการณ์ที่ดูเหมือนไม่มีความสัมพันธ์กัน (unrelated) แต่กลับมีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกัน (connected) จากปัจจัยบางอย่าง เข้ามาใช้อธิบายเพิ่ม

ทฤษฎีภาวะไร้ระเบียบ มองว่าปรากฏการณ์ทุกอย่างคาดการณ์ไม่ได้ เพราะเงื่อนไขหรือสาเหตุเบื้องต้น ไม่คงที่ ไม่แน่นอน ผลที่เกิดขึ้นจึงไม่แน่นอน เช่น ผู้เชี่ยวชาญไม่สามารถพยากรณ์สภาพภูมิอากาศได้ถูกต้องในทุกกรณี เพราะสภาพอากาศอาจจะได้รับผลกระทบจากสภาพการณ์เริ่มแรก (initial conditions) จนทำให้เหตุการณ์หรือปรากฏการณ์ที่ดูเหมือนไม่สัมพันธ์กัน กลับมีความเกี่ยวข้อง เชื่อมโยงกัน และสามารถมีผลกระทบอย่างสำคัญในอนาคต เช่นเดียวกับอุปกรณ์หรือเครื่องมือการออกหน่วยที่ไม่สามารถควบคุม ทำให้เลขทุกเลขมีโอกาสถูกสุ่มเลือกได้เท่า ๆ กัน ความบังเอิญที่อธิบายไม่ได้จึงเป็นส่วนหนึ่งของความจริงและทุกสิ่งทุกอย่าง

พูดอีกอย่างก็คือ การเล่นพนันที่เป็นเรื่องความบังเอิญอย่างแท้จริง แต่เมื่อเล่นไปนานมากพอ มักจะให้ผลลัพธ์ที่ประหลาดเหลือเชื่อเกินกว่าจะเป็นเรื่องของความบังเอิญ หลักความเป็นไปได้จึงดูจะเป็นเรื่องของอิทธิพลของพลังอำนาจอะไรบางอย่างมากกว่า นั่นหมายความว่า โอกาสที่ผลลัพธ์

ในการเล่นพนันบนหลักความบังเอิญ หรือความเป็นไปได้ จะได้รับอิทธิพล หรือได้รับผลกระทบจากบางสิ่งบางอย่างที่ไม่เกี่ยวกับหลักความเป็นไปได้ย่อมสามารถเกิดขึ้นได้เสมอ

โอกาสและสถานการณ์เช่นนี้แหละที่ทำให้ความคิดความเชื่อเรื่องโชคดวง และอำนาจสิ่งศักดิ์สิทธิ์มีความสำคัญและเป็นประโยชน์อย่างมากสำหรับคนเล่นพนันและคอบวยทั้งหลาย

ด้วยเหตุดังนี้แล้ว สิ่งต่าง ๆ ความคิด ความเชื่อ ที่มักจะมองกันว่าเป็นเรื่องอิทธิฤทธิ์ ปาฏิหาริย์ เรื่องลึกลับ เรื่องเหนือธรรมชาติ (superstitions) และเป็นเรื่องไร้เหตุผล จะได้รับพิจารณาว่า มีความสำคัญ น่าเชื่อถือ เป็นจริง และเป็นกรอบคิดที่ใช้ทำความเข้าใจและอธิบายความผันผวนไม่แน่นอนในการเล่นพนันและผลได้เสีย

ความคิดทั้งหลายเหล่านี้ครอบคลุมชุดความเชื่อหลาย ๆ อย่างที่เรียกรวม ๆ ในที่นี้ว่า **ความเชื่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์** (magical beliefs) ที่ยอมรับกันแพร่หลายในประเภทการพนันที่อาศัยความบังเอิญเป็นหลัก เป็นระบบคิดที่ได้รับการดัดแปลงให้ใช้ได้อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์ เงื่อนไข และบริบทในการเล่นพนัน

การทำความเข้าใจวิธีคิดและมุมมองเช่นนี้จะทำให้เราเข้าใจและมองเห็นปัญหาความยุ่งยากที่คนเล่นพนันเผชิญและประสบอยู่ โดยเฉพาะสถานการณ์ที่เต็มไปด้วยความบังเอิญ ความไม่แน่นอน และคาดการณ์ไม่ได้

เมื่อเริ่มต้นจากความคิดของคนเล่นบวยที่ว่า การพนันหรือสิ่งที่เกิดขึ้นในการพนันไม่ใช่เรื่องวิชาการ ไม่ใช่เรื่องทั่วไปที่เกิดขึ้นตามหลักการ แต่

เป็นเหตุการณ์เฉพาะตัวที่แต่ละครั้งมีลักษณะพิเศษ มีความหมาย และความสำคัญในตัวเอง จึงปรากฏความแตกต่างระหว่างโลกทัศน์ด้านวิชาการและวิทยาศาสตร์ กับ โลกทัศน์ในด้านอำนาจและพลังสิ่งศักดิ์สิทธิ์ หรือความแตกต่างระหว่างมุมมองและความเข้าใจโลกตามหลัก ‘ภาวะวิสัย’ ตามหลักการที่ใช้อธิบายเหตุการณ์ได้ทั่วไป กับ มุมมองและความเข้าใจโลกด้วยความหมายตาม ‘อัตวิสัย’ ตามลักษณะเฉพาะของเหตุการณ์หนึ่ง ๆ

ยกตัวอย่างง่าย ๆ คือ นักวิชาการอธิบายไม่ได้ว่าทำไมเหตุการณ์สองอย่างเกิดขึ้นพร้อม ๆ กัน เหตุการณ์ทั้งสองอย่างที่ไม่มียะไรเกี่ยวข้องกัน แต่บังเอิญประจวบเหมาะมาบรรจบพบกัน ณ เวลาหนึ่งและสถานที่หนึ่งพอดี เช่นเดียวกับการที่เลขเด็ดเลขดังตรงกับเลขหวยรางวัล ถูกหวยด้วยเลขที่ขอมาจากพระยานาค หรือถูกหวยรางวัลที่ 1 เพราะเชื่อหมอดู ฯลฯ

สำหรับนักพนันแล้ว จึงไม่มีอะไรเป็นเรื่องบังเอิญ สิ่งที่เกิดขึ้นอย่างบังเอิญเป็น ‘สัญญาณ’ หรือ ‘สัญญาณ’ อะไรบางอย่างที่มีความหมายและความสำคัญ

ด้วยมุมมองและวิธีคิดเช่นนี้ สิ่งที่เกิดขึ้นด้วยความบังเอิญและไม่อาจคาดหมาย ได้แสดงให้เห็นถึงอะไรบางอย่างที่สำคัญและยิ่งใหญ่กว่า เป็นเรื่องของอำนาจพิเศษ อำนาจบุญ อำนาจบาปมี อำนาจของโชคชะตา อำนาจผีสิงเทพเทวดา และอำนาจสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลายในสากลโลก นักพนันจึงปฏิเสธหลักการสำคัญของชีวิตในโลกสมัยใหม่ เช่น ทฤษฎีความเป็นไปได้ แล้วหันไปทำความเข้าใจผลได้เสียด้วยตัวเอง และจัดวางให้เรื่องความบังเอิญเป็นเรื่องของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ อิทธิฤทธิ์ และปาฏิหาริย์ ไม่ใช่เป็นเรื่องของค่าสหสัมพันธ์ทางสถิติที่อธิบายสิ่งต่าง ๆ อย่างเป็นนามธรรมกว้าง ๆ อีกต่อไป

การเล่นพนันเป็นเรื่อง
ความบังเอิญอย่างแท้จริง
แต่เมื่อเล่นไปนาน ๆ มากพอ
มักจะให้ผลลัพธ์ที่ประหลาดเหลือเชื่อ
เกินกว่าเป็นเรื่องของความบังเอิญ
ทั้งยังดูจะเป็นเรื่องของอิทธิพล
ของพลังอำนาจอะไรบางอย่างมากกว่า

การกลืนกลายวง อำนาจสิ่งศักดิ์สิทธิ์และหอย

ลักษณะร่วมกันบางประการของความเชื่อต่าง ๆ เช่น โชค ความฝัน ดวง ผีสางเทวดาฟ้าดิน พระดัง เกจิอาจารย์ ในหมู่คนเล่นพนันและคนเล่น หอย คือ ความเชื่อที่ว่ามันุขสามารถติดต่อสื่อสารและสัมพันธ์กับอำนาจ พิเศษนี้ได้ และด้วยอำนาจพิเศษนี้แหละที่ทำให้ทุกสิ่งทุกอย่างทั้งในโลกและ จักรวาลมีความเชื่อมโยงเกี่ยวข้องกัน ความคิดความเชื่อในอำนาจพิเศษนี้ คือ ความเชื่อในอำนาจสิ่งศักดิ์สิทธิ์

แนวคิดที่สำคัญในการทำความเข้าใจความเชื่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่จะนำเสนอนี้ ประกอบด้วย 3 แนวคิดที่มีความเชื่อมโยงเกี่ยวข้องกัน

แนวคิดเรื่อง ‘มานา’¹ (mana) (Crepeau and Laugrand, 2015; Stevens, 2000) ยังไม่มีคำแปลหรือศัพท์ภาษาไทยที่ใช้กันอย่างจริงจังและ

¹ แนวคิดเรื่อง mana, participation และ synchronicity ที่ใช้ในหนังสือเล่มนี้ ยังไม่มีคำแปล หรือ ศัพท์ภาษาไทยใช้กันอย่างจริงจังและแพร่หลาย ทั้งคำว่า ฤทธิ์เดช (mana) การมีส่วนร่วม (participation) และ ความสมนัย (synchronicity) จึงเป็นคำแปลที่ผู้วิจัยถอดความและเลือกเอามาใช้ในการวิเคราะห์และ อธิบายความเชื่อเรื่องหอยเป็นการเฉพาะ

แพร่หลาย ในที่นี้ขอถอดความและเลือกใช้คำว่า ‘ฤทธิเดช’ มาอธิบายความ เชื่อที่ว่า สรรพสิ่งทั้งในโลกและจักรวาล ทั้งที่มีชีวิตและไม่มีชีวิต ทั้งที่เป็น มนุษย์และไม่ใช่มนุษย์ ไม่ว่าจะเป็นดวงดาว ราศี พรหม เทพเทวดา พระเจ้า ต้นไม้ ทะเล ภูเขา ป่า สัตว์ ก้อนหิน ล้วนมีอำนาจ มีฤทธิมากน้อยต่างกัน และมีอิทธิพลต่อชีวิตมนุษย์

ความคิดและความรู้สึกในเรื่องอำนาจและการดำรงอยู่ของสิ่งลึกลับ เหนือการรับรู้ปกติของคนเรา ดังเช่น อำนาจและพลังสิ่งศักดิ์สิทธิ์ สิ่งลึกลับ ประหลาด มหัศจรรย์ มีอยู่ในตัวมนุษย์ทุกคน ส่งอิทธิพลและการกระทำบางอย่าง ที่รับรู้ด้วยประสาทสัมผัสปกติไม่ได้ แต่ก็ได้อยู่และเป็นจริง และด้วย อำนาจ พลัง หรือ ‘ฤทธิเดช’ ที่มีอยู่ในสิ่งต่าง ๆ นี้แหละที่ทำให้ผู้คนและ สรรพสิ่งรอบตัวสามารถหลอมรวมและกลืนกลายเป็นเข้าหากันได้

ทัมไบยาห์ (Stanley J. Tambiah) นักมานุษยวิทยา และ เลวี-โบรว์ (Lucien Lévy-Bruhl) นักปรัชญาชาวฝรั่งเศส เรียกสำนึกและความรู้สึกใน อำนาจสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงการรับรู้ปกติของคนเราว่า participation (Dawes, 2014; Horton, 1973) ในที่นี้ขอเรียกเป็นภาษาไทยว่า ‘การสมร่วม’ ลักษณะสำคัญของแนวคิดนี้เป็นความคิด มุมมอง ท่าที และโลกทัศน์ที่ถือว่าทุกสิ่งทุกอย่างมีชีวิต มีพลัง มีฤทธิ และสามารถกลืน กลายเป็นส่วนหนึ่งของกันและกันได้ สื่อสาร แลกเปลี่ยน ซ้ำม และรวมเข้าหากัน ทั้งที่อยู่ต่างมิติเวลาและสถานที่

ความคิดความเชื่อที่ว่า ทุกสิ่งทุกอย่างมีชีวิต มีชีวิต มีวิญญาณสิ่งสู่อยู่

รวมทั้งการดำรงอยู่ของความเชื่อในเรื่องผีसागเทวดา เทพ มาร หรือเปรต ด้วย ในมุมมองเช่นนี้ทุกสิ่งทุกอย่างจึงมีความสัมพันธ์ เชื่อมโยงกัน สิ่งหนึ่ง เชื่อมต่อผสมปนเปกันกลายเป็นอีกสิ่งหนึ่งได้ ทั้งความคิด พฤติกรรม การกระทำ ชีวิต และจิตวิญญาณ มนุษย์จึงไม่ได้แยกออกจากสิ่งต่าง ๆ รอบตัว ไม่มีปัจเจก ทุกคนเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มที่ตัวเองผูกพัน เข้าร่วมหลอมรวม เป็นส่วนหนึ่งของกันและกัน เป็นพลังที่มองไม่เห็น และเป็นอำนาจนิรันดร์ของกลุ่ม

การสมร่วมเข้าด้วยกันทำให้สามารถเห็นโลกและสิ่งต่าง ๆ ทั้งที่มีชีวิต และไม่มีชีวิตในฐานะเป็นที่สถิตของจิตวิญญาณและพลังอำนาจศักดิ์สิทธิ์ต่าง ๆ ก่อให้เกิดโลกแห่งเวทมนต์คาถา โลกแห่งอำนาจวิเศษและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ โลกแห่งอิทธิฤทธิ์และปาฏิหาริย์ โลกที่เปิดประตูไปสู่พลังจิตวิญญาณในโลกอื่น การตระหนักรู้ที่ลุ่มลึก โลกที่ความรู้และปัญญาสามารถเข้าถึงได้ด้วยพลังอำนาจของจิตเท่านั้น

การสมร่วมเข้าด้วยกันเชื่อมโยงมนุษย์และความฝัน เชื่อมโยงชีวิตคนเป็นและวิญญาณคนตาย รวมถึงสถานที่และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เทพ ร่างทรง ศาลเจ้า ต้นไม้ ปรากฏการณ์พิสดาร ตัวเลข สัญลักษณ์หรือเครื่องหมายอะไรบางอย่างที่เห็นจากธรรมชาติหรือสิ่งประดิษฐ์ที่คนเราสร้างขึ้นที่เชื่อว่ามีพลังอำนาจวิญญาณสถิตอยู่ เป็นผลและเป็นส่วนหนึ่งของความรู้สึกรวมเข้าด้วยกัน ส่วนการสวดมนต์ การบริกรรม และการเข้าเจ้าเข้าทรง หรือพิธีกรรม ช่วยให้ความผูกพันจากการสมร่วมเข้าด้วยกันนี้มีมากยิ่งขึ้น

เมื่อคนจำนวนมากไม่เชื่อเรื่องความบังเอิญ การกระทำหรือปฏิบัติ การตามความเชื่อในสิ่งศักดิ์สิทธิ์รูปแบบต่าง ๆ แล้วมีเหตุการณ์ดี ๆ หรือ ผลที่ต้องการตามมา ยิ่งทำให้คนเหล่านี้เชื่อว่า การกระทำ กิจกรรม และ พิธีกรรมต่าง ๆ ดังกล่าวนั้น ดลบันดาลให้ตัวเองได้ผลลัพธ์ตามที่ประสงค์ ยิง (Carl Jung) นักจิตเวชและนักจิตวิเคราะห์มีชื่อชาวสวิส เรียกปรากฏการณ์นี้ว่า synchronicity (Vyse, 2014) ในที่นี้ขอเรียกเป็นภาษาไทยว่า ‘ความสมนัย’

แนวคิดความสมนัย อธิบายความเชื่อมโยงกันระหว่างเหตุการณ์ความเป็นไปในชีวิตและการเรียงตัวของดวงดาว หรือระหว่างสรรพสิ่งในโลกและสิ่งต่าง ๆ ในจักรวาล ว่าไม่ได้เป็นเรื่องที่จะอะไรเป็นเหตุเป็นผลของอะไร แต่เป็นเรื่องของเหตุการณ์หรือปรากฏการณ์ที่เกาะเกี่ยว โยงใย เกาะกลุ่มสัมพันธ์กัน และเกิดขึ้นไปพร้อม ๆ กัน ทั้งในระดับจุลภาคและมหภาค ขณะเดียวกันก็มีความหมาย ความสำคัญ และส่งผลกระทบต่อชีวิตมนุษย์ เป็นความสอดคล้อง หรือประจวบเหมาะของเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นอย่างมีความหมายกับคนที่เกี่ยวข้อง (meaningful coincidence) เพราะเป็นเรื่องของความเชื่อมโยงและสัมพันธ์กัน (association) ระหว่างเหตุการณ์ภายนอก (เช่น ดวงชะตา การกราบไหว้พระ การบนบานศาลกล่าว การครอบครองวัตถุมงคล และการเลือกเลขมงคล) และประสบการณ์ความรู้สึภายใน (เช่น มีโชค ปลอดภัยจากอุบัติเหตุ สอบผ่าน ได้งาน และถูกหวย) โดยเหตุการณ์ทั้งสองไม่ได้มีอะไรเป็นเหตุและผลของอะไร (non-causal relation)

โหราศาสตร์ การผูกดวงชะตา การดูดวงชะตา จึงเป็นความรู้ความเข้าใจที่ตั้งอยู่บนหลักความสมนัย ซึ่งถือว่าทุกสิ่งทุกอย่างมีความเกี่ยวพันเชื่อมโยงกัน และสามารถมีผลกระทบอย่างสำคัญในอนาคต (Orkin, 2000, pp. 36-42) พูดอีกอย่างก็คือ การเล่นพนันที่เป็นเรื่องความบังเอิญอย่างแท้จริง แต่เมื่อเล่นไปนาน ๆ มากพอ มักจะให้ผลลัพธ์ที่ประหลาดเหลือเชื่อเกินกว่าเป็นเรื่องของความบังเอิญ ทั้งยังดูจะเป็นเรื่องของอิทธิพลของพลังอำนาจอะไรบางอย่างมากกว่า นั่นหมายความว่า โอกาสที่ผลลัพธ์ในการเล่นการพนันจะได้รับอิทธิพลหรือผลกระทบจากบางสิ่งบางอย่างที่ไม่เกี่ยวกับหลักความเป็นไปได้ สามารถเกิดขึ้นได้ โอกาสและสถานการณ์เช่นนี้แหละที่ทำให้ความคิดความเชื่อในเรื่องโชค ดวง และอำนาจสิ่งศักดิ์สิทธิ์มีความสำคัญและเป็นประโยชน์สำหรับคนเล่นพนันและคอบวยทั้งหลาย

แนวความคิดความเชื่อในอำนาจสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ฤทธิเดช การสมร่วมและความสมนัย จึงไม่ได้แยกออกจากกัน แต่มีความเชื่อมโยงและเกี่ยวพันกันอย่างใกล้ชิด ความสำคัญและบทบาทของแนวคิดนี้ในการเล่นพนันโดยเฉพาะการเล่นหวย คือ การทำให้ความเชื่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ยังคงดำรงอยู่ในสังคมทุนนิยมสมัยใหม่

เมื่อคนเราไม่ได้เห็น รับรู้ และเข้าใจสิ่งต่าง ๆ รอบตัวตามที่เป็นจริง ต่าง ๆ เหล่านั้นปรากฏตัว ดำรง และมีอยู่ตามที่เป็นจริง แต่เราเห็น รับรู้ และเข้าใจสิ่งต่าง ๆ ตามกรอบคิด มุมมอง สัญลักษณ์ บรรทัดฐาน ค่านิยม และความเชื่อที่เรามีอยู่ และเรียนรู้มาในฐานะสมาชิกของสังคม

นักสังคมวิทยาชาวฝรั่งเศส เดอร์ไคห์ม (Émile Durkheim) เรียกสิ่งนี้เป็น วัฒนธรรมความเชื่อที่คนในแต่ละกลุ่ม ชุมชน และสังคมมีส่วนร่วม (collective representations) (Throop, 2003) พูดอย่างง่าย ๆ คือ มนุษย์เรามีชีวิตอยู่ทั้งกับความจริงที่เราไม่ได้สร้างและความจริงที่เราสมมุติและสมร่วมสร้างกันขึ้นมาตามอารมณ์ความรู้สึกนึกคิดและจินตนาการของเราเอง

หลักการสำคัญของความเชื่อในอำนาจสิ่งศักดิ์สิทธิ์และวิธีคิดแบบสมร่วม ทำให้คนเรามองและทำความเข้าใจโลกผ่านมิติพิเศษที่อยู่นอกเหนือระบบประสาทสัมผัส ความคิดแบบนี้ถือว่ามีความเชื่อช่วยพลังอำนาจที่มองไม่เห็นคอยเชื่อมโยงสิ่งต่าง ๆ เข้าด้วยกัน และเชื่อมโยงมนุษย์กับสภาพแวดล้อมเข้าด้วยกัน อำนาจพิเศษนี้สามารถถ่ายทอดไปสู่สิ่งอื่น ๆ ได้หลายทาง เช่น อยู่ใกล้กันผ่องถ่ายอำนาจให้กัน เชื่อมโยงกัน และการส่งพลังให้กัน

อีกทั้งการที่มนุษย์ดำรงอยู่ในสภาพแวดล้อมร่วมกันและมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกันด้วยอารมณ์ความรู้สึกเป็นองค์ประกอบหลัก ความสัมพันธ์กับสิ่งต่าง ๆ จึงเป็นเรื่องของอารมณ์ความรู้สึกมากกว่าจะเป็นเรื่องของความคิด การใช้เหตุผล เมื่อเกิดหรือเผชิญกับเหตุการณ์ไม่คาดฝันหรือสิ่งที่เกินความรู้ความเข้าใจที่มีอยู่ คนเราจะทำความเข้าใจและตีความเหตุการณ์นั้น ๆ โดยใช้อารมณ์ความรู้สึก ซึ่งเกิดจากความรู้ความเข้าใจเรื่องพลังอำนาจที่มองไม่เห็นที่ได้ยินได้ฟังมา หรือมีการอธิบายไว้ในเรื่องราวตำนานในศาสนา หรือเรื่องเล่าต่อ ๆ กันมาตามความเชื่อแบบอื่น ๆ

คลังความรู้สำคัญ ๆ ในเรื่องพลังอำนาจพิเศษของคนไทย ได้แก่ พระไตรปิฎก พระสูตรต่าง ๆ ไสยศาสตร์ โหราศาสตร์ ตำราพรหมชาติ เรื่องเล่า คำสอนเกี่ยวกับภูตผีปีศาจ เทพเทวดา เป็นต้น

หลังจากกลุ่มทหาร
ได้ปฏิวัติยึดอำนาจจากรัฐบาล
ที่มาจากการเลือกตั้งในปี 2557
ตั้งแต่นั้นมา สำนักงานสลากกินแบ่งฯ
ภายใต้การควบคุมของรัฐบาลทหาร
ได้เพิ่มการพิมพ์ช่วย
ออกสู่ตลาดจาก 37 ล้านฉบับ
เป็น 100 ล้านฉบับ

วบวนการปับเลเวถถ

งานศกษาส่วนใหญ่อู่ตรงกันว่ นับตั้งแต่วฤตศเรษฐศกศป 2540 เป็นต้นมา ความขัดแย้งทางการเมือง รวมทั้งภาวะไร้เสถียรภาพทางการเมืองที่มีมาอย่างต่อเนื่อง ผนวกกับความเชื่อมโยงกับศเรษฐศกศโลก ส่งผลให้ประเทศได้รับผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อมจากวิกฤตปัญหาและการเปลยนแปลงจากภายนอกมากยิ่งขึ้น

ในช่วงเวลาที่ความผันผวน ความเสี่ยง และวิกฤตปัญหาศเรษฐศกศทวีความเข้มข้น รุนแรง และส่งผลกระทบกับกลุ่มชนชั้นล่างในสังคมไทยอย่างมากนั้น หวยรัฐบาลที่พมพ์ออกจำหน่ายในช่วงปี 2540 – 2562 เพิ่มขึ้นจาก 14 ล้านฉบับ เป็น 100 ล้านฉบับ

ปี 2540-2544	หวยรัฐบาลพมพ์ออกจำหน่าย	14 ล้านฉบับ
ปี 2545	หวยรัฐบาลพมพ์ออกจำหน่าย	34 ล้านฉบับ
ปี 2558	หวยรัฐบาลพมพ์ออกจำหน่าย	37 ล้านฉบับ
ปี 2560	หวยรัฐบาลพมพ์ออกจำหน่าย	65 ล้านฉบับ
ปี 2561	หวยรัฐบาลพมพ์ออกจำหน่าย	88 ล้านฉบับ
ปี 2562	หวยรัฐบาลพมพ์ออกจำหน่าย	100 ล้านฉบับ

ตัวเลขเหล่านี้แสดงให้เห็นว่า ราว 1 ทศวรรษหลังวิกฤติเศรษฐกิจของประเทศ รัฐบาลได้เพิ่มการพิมพ์หายสูงขึ้นอย่างชัดเจน โดยหลังจากกลุ่มทหารได้ปฏิวัติยึดอำนาจจากรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้งในปี 2557 ตั้งแต่นั้นมาสำนักงานสลากกินแบ่งฯ ภายใต้การควบคุมของรัฐบาลทหาร ได้เพิ่มการพิมพ์หายออกสู่ตลาดจาก 37 ล้านฉบับ เป็น 100 ล้านฉบับ ในขณะที่ประเทศมีจำนวนประชากร 69 ล้านคน และมีประชากรในวัยทำงานเพียง 56 ล้านคน

การพิมพ์หายออกขายให้คอกวยในประเทศมากมายขนาดนี้ ทำให้รัฐบาลมีรายได้จากการขายหายเพิ่มขึ้นมาก โดยในช่วง 5 ปี นับตั้งแต่ปี 2555-2561 สำนักงานกองสลากฯ มีรายได้จากการขายหายทั้งหมด 597,795 ล้านบาท ในจำนวนนี้นำส่งรายได้ให้รัฐบาล 143,541 ล้านบาท เพิ่มขึ้นกว่าเท่าตัวเมื่อเทียบกับช่วงปีก่อนหน้านี²

ในช่วงเวลาใกล้ ๆ กันนั้น จำนวนคนเล่นหายเพิ่มขึ้นทั้งหายรัฐบาลและหายใต้ดิน และรายจ่ายของคนเล่นหายก็เพิ่มขึ้นเช่นกัน คือ ในปี 2558 มีคนเล่นหายประมาณ 25.1 ล้านคน แยกเป็นคนเล่นหายรัฐบาล 19.1 ล้านคน และคนเล่นหายใต้ดิน 16.5 ล้านคน ยอดเงินซื้อหายประมาณ 200,000 ล้านบาท แยกเป็นการซื้อหายรัฐบาล 77,000 ล้านบาท และการซื้อหายใต้ดิน 131,000 ล้านบาท

² ดูรายละเอียดใน คุณพระ! “หาย” ทำกำไรให้กองสลากฯ มากขนาดนี้เชียว. ที่ <https://www.sanook.com/money/597425>

อีก 5 ปีต่อมา ในปี 2562 มีคนเล่นหวยเพิ่มขึ้นอีก 2.2 ล้านคน เป็น 27.4 ล้านคน แยกเป็นคนเล่นหวยรัฐบาล 22.7 ล้านคน และคนเล่น หวยใต้ดินอีก 17.7 ล้านคน บรรดาคอหวยเหล่านี้ใช้จ่ายเงินไปในการเล่น หวยเพิ่มขึ้นจากเดิมกว่า 300,000 ล้านบาท แยกเป็นหวยรัฐบาล 150,000 ล้านบาท และหวยใต้ดินอีก 153,000 ล้านบาท (ศูนย์ศึกษาปัญหาการพนัน, 2558, 2562)

ตัวเลขเหล่านี้ ไม่ว่าจะเป็นจำนวนหวยที่พิมพ์ออกขายมากขึ้นหลายสิบล้านฉบับ จำนวนคนเล่นหวยที่เพิ่มมากขึ้นกว่าสองล้านคน รายจ่ายของ คนเล่นหวยซึ่งหมายถึงรายได้และกำไรสำหรับธุรกิจหวยที่เพิ่มขึ้นอีกนับแสน ล้านบาท เกิดขึ้นในสถานการณ์ที่โอกาสการถูกรางวัลไม่ได้เปลี่ยนแปลงไปเลย จำนวนรางวัลยังมีเท่าเดิมคือ 14,168 รางวัล แม้จำนวนเงินรางวัล ในปี 2545-2561 จะเพิ่มขึ้นจาก 1,632 ล้านบาท เป็น 4,224 ล้านบาท แต่จำนวนหวยก็เพิ่มจาก 34 ล้านใบเป็น 88 ล้านใบ เพียงแต่คนเล่น หวยอาจจะได้รางวัลเพิ่มถ้าหวยที่ตัวเองซื้อเป็นหวยชุดเลขเดียวกันหลายใบ เช่นกรณีมีคนถูกหวยรางวัลที่ 1 ประจำงวดวันที่ 16 กรกฎาคม 2560 จำนวน 30 คู่ เป็นเงินรางวัล 180 ล้านบาท เป็นต้น

ทำไมคนถึงซื้อหวยและเล่นหวยมากขึ้น ทั้ง ๆ ที่โอกาสถูกหวยมีอยู่ น้อยมากไม่ได้เปลี่ยนแปลงไปแต่อย่างใด ทำไมในช่วงหลายปีที่ผ่านมารัฐบาล และกลุ่มธุรกิจหวยใต้ดินจึงสามารถหารายได้และทำกำไรได้มากขึ้น ทั้งที่คน เล่นและคนซื้อหวยมีโอกาสถูกหวยเท่าเดิม

งานศึกษาหลายชิ้นในช่วงปี 2540-2560 ซึ่งเป็นช่วงที่การเล่นหวยได้รับความนิยมสูงขึ้นอย่างแพร่หลาย ชี้ให้เห็นว่า สิ่งสำคัญสำหรับคอบห่วยส่วนใหญ่ คือการหา “เลขเด็ดเลขดัง” ก่อนที่จะซื้อห่วย

คำถามที่ตามมาอีกคือ ในขณะที่เกิดความผันผวนไม่แน่นอนในสังคม ทำไมเลขเด็ดจึงมีความสำคัญสำหรับคอบห่วย

งานศึกษาปรากฏการณ์ความนิยมในสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เช่น หลวงพ่อ ร.5 เจ้าแม่กวนอิม และหลวงพ่อดุณ (นิธิ เอียวศรีวงศ์, 2536; พรปิยะ ขวัญบุญจันทร์, 2537; Jackson, 1999a, 1999b) ในช่วงทศวรรษ 2520 และ 2530 ซึ่งเป็นช่วงที่เศรษฐกิจประเทศไทยมีการขยายตัวค่อนข้างสูง ชี้ให้เห็นว่า ความเชื่อและการปฏิบัติที่เกี่ยวกับอำนาจสิ่งศักดิ์สิทธิ์ อิทธิฤทธิ์ และปาฏิหาริย์ กลับมาเป็นปรากฏการณ์ที่ได้รับการยอมรับกันอย่างแพร่หลายในสังคม โดยเฉพาะความเชื่อในเรื่องโชคลาง วาสนา และความเจริญก้าวหน้าในหมู่คนที่ทำธุรกิจ การค้า และกลุ่มชนชั้นกลางที่มีการศึกษา

บริบทที่เป็นเงื่อนไขสำคัญของปรากฏการณ์ดังกล่าวเป็นเรื่องของความผันผวนไม่แน่นอนและสถานการณ์ปัญหาใหม่ ๆ ที่กลุ่มคนเหล่านี้ต้องประสบ และได้รับผลกระทบโดยตรงจากการเปลี่ยนแปลงทั้งทางตรงและทางอ้อม

มาในช่วงปี 2558-2560 รัฐบาลพิมพ์ห่วยออกขายเพิ่มขึ้นหลายสิบล้านใบ งานวิจัยบางชิ้นชี้ให้เห็นถึงรูปแบบการหาเลขเด็ดของบรรดาคอบห่วย

ที่มีความหลากหลายซับซ้อนเป็นอย่างมาก (สรวิชัย ฤทธิจรูญโรจน์, 2560 ; ชยุต พิริยะฤทธิ์, 2550) ไม่ว่าจะเป็นเหตุการณ์สำคัญ ๆ ในชีวิตของคหบดีเอง เช่น วันขึ้นบ้านใหม่ วันซื้อรถใหม่ วันคลอดลูก งานบวช งานศพ อุบัติเหตุ ฯลฯ สิ่งของรอบ ๆ ตัว เช่น เลขบัตรประชาชน เลขหนังสือเดินทาง ทะเบียนรถ เลขที่บ้าน เบอร์โทรศัพท์มือถือ ตลอดจนวันเกิด อายุ ปีเกิดของตนเองหรือของบิดามารดา วันสำคัญต่าง ๆ ในรอบปี เลขมงคลที่เกี่ยวข้องกับสถาบันพระมหากษัตริย์ วันมหาราชองค์ต่าง ๆ วันสวรรคต วันประสูติ วันพระราชสมภพ พระชันษาของพระมหากษัตริย์ ตลอดจนพระบรมวงศานุวงศ์องค์ต่าง ๆ เลขมงคลที่เกี่ยวข้องกับบุคคลสำคัญทางศาสนา การบวช หรือเลขเด็ด เลขเด่นจากหนังสือพิมพ์ หวยของ ชันน้ำมันต์ อ่างน้ำมันต์ โองน้ำมันต์ ทะเบียนรถที่เกี่ยวข้องกับนายกรัฐมนตรี เลขเกี่ยวกับอายุ วันเดือนปีเกิด วันเดือนปีมรณภาพของพระเกจิอาจารย์ เลขเกี่ยวกับดาราคนดัง เหตุการณ์แปลก ๆ เกี่ยวกับพืช สัตว์ สิ่งของ ฯลฯ ที่มีลักษณะผิดแปลกไปจากปกติ ความฝัน การใช้สูตรคำนวณต่าง ๆ การขุดต้นไม้และการขอเลขเด็ดจากสถานที่ศักดิ์สิทธิ์

การศึกษาวิธีการหาเลขเด็ดก่อนซื้อหวยของคหบดีและรายละเอียดเกี่ยวกับเลขเด็ดที่เผยแพร่กันในหมู่คหบดีข้างต้นนี้ ชี้ให้เห็นถึงลักษณะสำคัญ ๆ ของเลขเด็ดอยู่หลายประการ

ยั้งเลงเด็ดมีหลายตัว
และหลายชุด โอกาสที่เลงเด็ด
จะตรงกับเลงหอยรางวัลยังมีมาก
ยั้งเลงเด็ดตรงกับเลงรางวัลบ่อยขึ้น
อำนาจบารมีและความศักดิ์สิทธิ์
ของคนทรงก็ยังมีมากขึ้น
ยั้งให้เลงเด็ดถูกรางวัลบ่อยขึ้นเท่าไร
คนก็ยิ่งมางวเลงเด็ดมากขึ้น

อำนาจของเลขเด็ด?

เลขเด็ดเป็นปรากฏการณ์สังคมที่กลุ่มคนบางกลุ่มสมมุติสร้างขึ้น เป็นตัวเลขและชุดตัวเลขที่มีความหมายต่างไปจากตัวเลขทั่วไป มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับเลขหายรางวัลในแต่ละงวด และเป็นความเชื่อร่วมกันในกลุ่มคอหวย โดยเฉพาะความเชื่อว่า เลขมีความสำคัญอย่างใดอย่างหนึ่งตามคติความเชื่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่มีอยู่ในวัฒนธรรมความเชื่อในสังคม ไม่ว่าจะเป็นเพราะฤทธิ์เดชของพระดัง พระเกจิ เหตุการณ์สำคัญ การบนบานขอพรสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ความฝัน ลางสังหรณ์ บุญบารมี วัตถุมงคล เป็นต้น โดยที่ความสัมพันธ์นี้ไม่ได้คำนึงถึงหลักความเป็นไปได้ หรือความน่าจะเป็นตามหลักวิชาการ ที่ถือว่าเลขหวยเป็นเลขธรรมดา ทุกตัวเลขมีโอกาสเท่ากันที่จะเป็นเลขรางวัล เลขเด็ดและความเชื่อในอำนาจของเลขเด็ดจึงปฏิเสธหลักเหตุผล หลักสถิติ ความเป็นไปได้ ความไม่แน่นอนและการคาดการณ์ไม่ได้ของเลขหวยต่าง ๆ เพราะสำหรับคอหวยแล้ว พวกเขาเชื่อเลขแต่ละตัว โดยเฉพาะตัวเลขมีค่ามีความสำคัญ และมีฤทธิ์เดชไม่เท่ากัน ส่งผลต่อชีวิต โชคชะตาและอนาคตไม่เท่ากัน เพราะฉะนั้นจึงมีโอกาสกลายเป็นเลขรางวัลไม่เท่ากัน

บรรดาคอหวยเชื่อว่า การพนันบนหลักความบังเอิญ ไม่ได้เป็นการพนันที่ไม่แน่นอน หรือคาดการณ์ไม่ได้ไปเสียหมด ทั้งยังเชื่อว่าตัวเองสามารถ

คาดเดา ควบคุม และจัดการผลลัพธ์ หรือเลขรางวัลได้ หรือทำให้เลขหวย ออกตรงกับเลขเด็ดของตัวเอง

ดังนั้น โอกาสที่เลขหวยรางวัลจะได้รับอิทธิพล หรือผลกระทบจาก บางสิ่งบางอย่างที่ไม่เกี่ยวกับหลักความเป็นไปได้สามารถเกิดขึ้นได้ อำนาจ สิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลายจะมาแสดงปาฏิหาริย์ดลบันดาลให้คอบวยได้เห็นเป็น รูปธรรมและเป็นจริงได้ด้วยเลขเด็ดนี้แหละ

โอกาสและสถานการณ์เช่นนี้เองที่ทำให้ความคิดความเชื่อในอำนาจ สิ่งศักดิ์สิทธิ์และเลขเด็ดมีความสำคัญและเป็นประโยชน์สำหรับคอบวยทั้งหลาย

อย่างไรก็ตาม ถ้าคอบวยพิจารณาให้ดีก็จะพบว่า เลขเด็ดในแต่ละงวด ประกอบด้วยตัวเลขและชุดตัวเลขจำนวนมาก การหาเลขเด็ดมีวิธีที่หลากหลาย แหล่งที่มาของเลขเด็ดมีมากมายหลายที่ รวมทั้งการตีความและจำนวน คนที่แห่แหนกันไปตามหาเลขเด็ดตามสถานที่ที่มีสิ่งศักดิ์สิทธิ์ต่าง ๆ ย่อม หมายถึงจำนวนตัวเลขมากมายที่กลายเป็นเลขเด็ดของคอบวยจำนวนมากเช่นกัน

ถ้าการถูกหวยส่วนหนึ่งเป็นเรื่องของ กฎว่าด้วยจำนวนมาก ๆ (law of large numbers) หลักการนี้สามารถใช้ได้กับเลขเด็ดด้วย นั่นคือเลขเด็ด จะกลายเป็นเลขที่ตรงกับเลขรางวัลได้ก็ต่อเมื่อมีเลขเด็ดให้คอบวยได้เลือกเป็น จำนวนมาก และมีคนจำนวนมากซื้อหรือแทงหวยโดยใช้เลขเด็ดที่มีมากมาย หลายชุดเป็นแนวทาง ดังนั้นโอกาสที่จะมีคนถูกหวยด้วยเลขเด็ดก็มีมากขึ้น

การศึกษาก่อนหน้านี้ความนิยมที่คหวยมีต่อคนทรงที่มีชื่อเสียงเรื่องให้เลขเด็ดถูกรางวัลบ่อย ๆ (Klima, 2006, p. 42) พยายามตอบคำถามว่า ทำไมคนทรงสามารถให้เลขหวยที่ถูกรางวัลได้ การศึกษาพบว่า หลังวิกฤติเศรษฐกิจมีคนมาขอเลขเด็ดจากคนทรงมากขึ้นและมีคนถูกหวยมากขึ้น ยิ่งเลขเด็ดของคนทรงแม่นยำมากเท่าไร คนก็ยิ่งมาขอเลขเด็ดกันมากขึ้น ยิ่งคนมาขอเลขเด็ดกันมากขึ้น คนทรงก็ยิ่งให้เลขเด็ดต่าง ๆ กับคนมาขอแต่ละคนมากขึ้น ฉะนั้น ยิ่งจำนวนเลขเด็ดที่คนได้ไปมีมากขึ้นเท่าใด โอกาสที่เลขเด็ดบางตัวจะถูกรางวัลก็มีมากขึ้นไปด้วย เพราะคนทรงให้เลขเด็ดกับคนมาขอแต่ละคนไม่เหมือนกัน และไม่ได้ให้เลขตัวเดียว แต่ให้เลขหลายตัว อำนาจความศักดิ์สิทธิ์ของคนทรงจึงอยู่ที่การทำนายว่าเลขเด็ดหลาย ๆ ตัวที่ให้คนไปนั้นจะเป็นเลขถูกรางวัลหรือไม่

ดังนั้น ยิ่งเลขเด็ดมีหลายตัวและหลายชุด โอกาสที่เลขเด็ดจะตรงกับเลขหวยรางวัลยังมีมาก ยิ่งเลขเด็ดตรงกับเลขรางวัลบ่อยขึ้น อำนาจบารมีและความศักดิ์สิทธิ์ของคนทรงก็ยิ่งมีมากขึ้น ยิ่งให้เลขเด็ดถูกรางวัลบ่อยขึ้นเท่าไร คนก็ยิ่งมาขอเลขเด็ดมากขึ้น ยิ่งทำให้เลขเด็ดมีโอกาสถูกรางวัลมากขึ้น ทั้ง ๆ ที่คนทรงไม่ได้มีอำนาจ หรือฤทธิ์เดชใด ๆ เกี่ยวกับเลขหวยรางวัลเลย

เมื่อคนทรงเสี่ยงทายกับตัวเลขจำนวนมาก และเลขเด็ดที่ถูกรางวัลเป็นสิ่งที่คนสนใจ ใฝ่ติดตาม และอยากรู้ มากกว่าเลขเด็ดที่ไม่ถูกรางวัล การหลังไหลแห่งของคนที่มาขอเลขเด็ดจึงเป็นหลักฐานชั้นดีว่าเลขเด็ดเป็น

สื่อมีส่วนสำคัญในการผลิต
สร้าง และเผยแพร่
เพื่อทำให้คติความเชื่อในเรื่อง
อำนาจสิ่งศักดิ์สิทธิ์
ในเรื่องหอยและเลขเด็ด
แพร่ขยายออกไปในวงกว้าง

ปาฏิหาริย์จริง เรื่องทำนองนี้เกิดขึ้นได้กับเลขเด็ดทั้งหลายทั้งปวงที่ได้จากสิ่งศักดิ์สิทธิ์ต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นโดยการบอกใบ้ การให้เลขปริศนา การตีความจากหยดเทียน การบนบานขอโชคลาภ การดูดเลข ฯลฯ

หากว่ากันตามจริง การที่เลขเด็ดล้วนแต่เป็นเลข 1 ตัว 2 ตัว และ 3 ตัว นั้นไม่ใช่เรื่องบังเอิญ โอกาสที่คอหอยจะถูกเลขท้าย 2 ตัวและเลข 3 ตัว ก็มีมากกว่าเลขอื่น ๆ เลขเด็ดที่กำหนดไว้แค่ 2 ตัว และ 3 ตัว และมีเลขเด็ดอยู่จำนวนมาก ก็ย่อมมีโอกาสที่จะตรงกับเลขรางวัลทั้งในแง่ตามหลักความเป็นไปได้และกฎว่าด้วยจำนวนมาก ๆ

โดยเฉพาะการแทงหวยใต้ดินที่มีการใช้เทคนิคพลิกแพลงในการแทงตัวเลขเด็ด 1 ตัว 2 ตัว และ 3 ตัว เช่น การแทงโติด เลขวิ่ง เลขรูด คนแทงหวยใต้ดินด้วยเลขเด็ดต่าง ๆ ก็มีโอกาสดูรางวัลมากขึ้นไปอีก อำนาจเลขเด็ดที่จะทำให้คอหอยถูกรางวัลหยอยใต้ดินจึงมีมากกว่าโอกาสที่จะถูกหวยรัฐบาลหลายเท่าตัว

ปรากฏการณ์ของเลขเด็ดดังที่กล่าวมานี้ ส่วนหนึ่งเกิดจากการแข่งขันกันอย่างเข้มข้นในการสร้างภาพสร้างข่าวหรือหวานำดินแดนในหมู่ค่ายหนังสือพิมพ์ยักษ์ใหญ่ระดับประเทศ มีหลักในการสื่อสารง่าย ๆ คือ ใครอะไร ที่ไหน เลขอะไร หลังจากนั้นก็ตามด้วยการเสนอเรื่องราวคนถูกหวยหลังหยอยออก เช่น ถูกหวยเพราะอะไร ถูกหวยแล้วเป็นอย่างไร ชีวิตพลิกผันไปอย่างไร มีใครเป็นลมบ้าง มีคนมาร่วมแสดงความดีใจกันมากน้อยแค่ไหน จะใช้เงินอย่างไร มีเทคนิคหาเลข หรือได้เลขหยอยที่ถูกรางวัลอย่างไร ฯลฯ

สื่อจึงมีส่วนสำคัญในการผลิต สร้าง และเผยแพร่ เพื่อทำให้ทัศนคติความเชื่อในเรื่องอำนาจสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในเรื่องหอยและเลขเด็ดแพร่ขยายออกไปในวงกว้าง เลขเด็ดกลายเป็นปรากฏการณ์สาธารณะที่มีการรับรู้ไม่เฉพาะในหมู่คอหอย เมื่อความคิดความเชื่อในอำนาจสิ่งศักดิ์สิทธิ์กลายเป็นปรากฏการณ์ที่สังคมสมมุติสร้างขึ้น มีอยู่ และมีการเรียนรู้ร่วมกันในสังคม คนที่เชื่อหรือคอหอยที่เชื่อในอำนาจสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ก็เช่นเดียวกับคนหรือกลุ่มคนที่มีความคิดความเชื่ออย่างอื่น ซึ่งล้วนต่างก็ได้รับการถ่ายทอดและเรียนรู้จากคนอื่นในสังคมนั้น รวมด้วยคุณสมบัติพิเศษที่เป็นพลังอำนาจ หรือ ฤทธิ์เดชที่สิ่งสถิตอยู่ในสรรพสิ่งและปรากฏการณ์ต่าง ๆ ทั้งในธรรมชาติและในสังคม ที่กรอบคิดของความเชื่อของคนเราไม่ได้เพียงแค่เห็นสิ่งต่าง ๆ แต่ต่างฝ่ายยังต่างสิ่งสู่และสื่อสารกันและกันได้ด้วย

ดังนั้นแล้ว ถ้าวัฒนธรรมความเชื่อ เช่น ตำนาน เรื่องเล่า ความเชื่อ ปาฏิหาริย์ อภินิหาร และโลกทัศน์ เป็นพื้นฐานของความเชื่อในอำนาจสิ่งศักดิ์สิทธิ์ การสร้างและการผลิตซ้ำความเชื่อในอำนาจสิ่งศักดิ์สิทธิ์ อิทธิฤทธิ์ อภินิหารและผีสิงเทพเทวดาในสื่อรูปแบบต่าง ๆ ในสังคม การสื่อสารของสื่อก็น่าจะถือได้ว่าเป็นความพยายามที่จะส่งเสริมและรักษาความคิดความเชื่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์นี้ไว้

ถ้าความคิดความเชื่อในอำนาจสิ่งศักดิ์สิทธิ์เป็นระบบความคิดความเชื่อที่มีความเกี่ยวข้องกับการจัดการ ควบคุม การจัดสรรอำนาจและทรัพยากรในสังคม ความพยายามดังกล่าวอาจจะถือได้ว่าเป็นความพยายามของกลุ่ม

ชนชั้นนำในการควบคุมและจัดการความสัมพันธ์เชิงอำนาจและความไม่เท่าเทียมกันในสังคมทุนนิยมสมัยใหม่

อีกทั้งปรากฏการณ์เลขเด็ดที่ได้รับการสนับสนุนและส่งเสริมอย่างมากจากทั้งกลุ่มนายทุนเจ้าของสื่อและกองบรรณาธิการที่มั่งมัน ตั้งใจ เอาจริง เอาจริงกับการเสาะแสวงหา และการขายข่าวในเรื่องอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์เกี่ยวกับเลขเด็ดทั้งหลายแหล่ กลุ่มธุรกิจหวยทั้งในภาครัฐและในกลุ่มนายทุนหวย ได้ตื่นจึงต่างได้ประโยชน์ในรูปของรายได้และกำไรจากการทำให้ความเชื่อและปาฏิหาริย์ของเลขเด็ดกลายเป็นสินค้าที่สามารถซื้อขายกันได้เหมือนสินค้าอื่น ๆ

ขณะเดียวกันเลขเด็ดในแต่ละงวดก็เป็นส่วนหนึ่งของวงเงินมหาศาลวัดและสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ได้ขายของ มีคนมาเที่ยว หมอदูมีคนมาใช้บริการ คนทรงมีรายได้ ราคาหวยเลขเด็ดแพงขึ้น ความนิยมของเลขเด็ดทำให้มีการให้เลขเด็ดกันมากขึ้นในรูปแบบต่าง ๆ เช่น หวยซอง ออนไลน์ เว็บไซต์ เฟซบุ๊ก ทั้งเด็ดบ้าง ไม่เด็ดบ้าง ทำให้เลขเด็ดที่มีจำนวนมากมีโอกาสที่จะได้กลายเป็นเลขตรงกับเลขหวยรางวัลมากขึ้น และทำให้คนเข้าสู่ธุรกิจการหากำไรจากเลขเด็ดมากขึ้น

ความเชื่อเก่า ๆ เข้าใจง่าย
และรู้สึกสบายใจ วุ่นใจ
กลายเป็นสัญลักษณ์
หลอมรวมจิตใจคอหอย
ในการค้นหาหนทาง
พลิกฟื้นชีวิต

วัฒนธรรมหอย?

ช่วงเวลาที่หอยกลายเป็นความหวังที่ไม่แน่นอนของคนจำนวนมาก การนำความคิดความเชื่อในอำนาจสิ่งศักดิ์สิทธิ์มาใช้ในการเล่นหอย การจัดการความไม่แน่นอนและการสร้างอำนาจควบคุมโอกาสชีวิตที่ไม่แน่นอน รวมทั้งการปรากฏตัวของธุรกิจเลขเด็ด จึงเกิดขึ้นได้ง่าย และเป็นการสืบต่อความเชื่อในอำนาจสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ปาฏิหาริย์ และจิตวิญญาณที่มีอยู่และเป็นที่ยอมรับกันอย่างแพร่หลายมาแต่โบราณอยู่แล้วในหมู่คนไทยทั่วไป โดยมีตัวเชื่อมคือบทบาทและอำนาจของสื่อต่าง ๆ ทั้งในรูปสื่อสิ่งตีพิมพ์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์

ว่าไปก็จะแปลกอะไร ในเมื่อโอกาสที่คนจะถูกหอยมีน้อยมาก แม้จะเพิ่มจำนวนชุดหอยมากขึ้น มูลค่ารางวัลเพิ่มขึ้น แต่โอกาสถูกรางวัลยังมีเท่าเดิม ในสถานการณ์เช่นนี้คือหอยถึงหันไปหาความเชื่อในอำนาจสิ่งศักดิ์สิทธิ์มากกว่าเหตุผล เพราะความเชื่อเรื่องพุทธ พราหมณ์ และผี จะอธิบายโอกาส โชค ดวง ความเสี่ยง ความไม่แน่นอน ความเดือดเนื้อร้อนใจ เลขเด็ด และการถูกหอยได้ดีกว่า เข้าใจง่ายกว่าในบริบทสังคมที่ชีวิตความเป็นอยู่มีความลำบาก ต้องเจอกับความผันผวน และความเสี่ยงมากขึ้นกว่าเดิม

เลขเด็ด ในชุมชน สังคมชาวบ้าน และคอหวยทั้งหลาย นอกจากจะทำให้มีความหวังมากขึ้นว่าตัวเองอาจจะสามารถจัดการและควบคุมความไม่แน่นอนได้มากขึ้น ทำให้โอกาสถูกหวยมีมากขึ้น เลขเด็ดยังอยู่ในฐานะเป็นสัญลักษณ์ตามคติวัฒนธรรมความเชื่อ ดังนั้น ท่าที ความคิด ความรู้ความเข้าใจและมุมมองในการเล่นหวย จึงเป็นที่เข้าใจ ยอมรับ และยึดหยุ่นได้

ในสถานการณ์ความไม่แน่นอนและคาดหมายไม่ได้ของการเล่นหวย การถูกหวยอย่างไม่น่าเชื่อจึงถือเป็นเรื่องของโชค บุญบารมี เทวดาให้ แต่ถ้าไม่ถูกก็ยอมรับได้ อาจจะดวงไม่ดี ไม่ใช่ไร เอาใหม่ หาเลขกันใหม่ หาพระ ผี หรือเลขเด็ดอื่น ๆ จากสิ่งศักดิ์สิทธิ์อื่น ๆ กันต่อไป

ผลที่ได้จึงเป็นการทำให้หลักการความรู้และระบบหายที่แปลกปลอมเปลี่ยนรูปใหม่ มีความหมายใหม่ และกลืนกลายกับคติความเชื่อของสังคม

แม้นักวิชาการ ผู้รู้ และนักกิจกรรมรณรงค์ต่อต้านการเล่นหวย อาจจะคิดต่างไป และเห็นว่าการสร้าง รักษา และผลิตซ้ำความคิดความเชื่อเรื่องอำนาจสิ่งศักดิ์สิทธิ์ขึ้นมาใหม่ โดยสื่อ กลุ่มผลประโยชน์ และขบวนการที่เกี่ยวข้องกับการสร้างเรื่องราวสิ่งศักดิ์สิทธิ์เรื่องหวย และการ ‘ปั่น’ เลขเด็ดไม่ว่าจะเป็นรัฐบาล ธุรกิจหาย ผู้มีอิทธิพล นักการเมือง ข้าราชการ และคนขายหวย เป็นสิ่งที่แสดงถึงอำนาจการตลาด และระบบธุรกิจที่กำลังหากินกับความเชื่อ แต่ในความคิดต่างนั้นก็ไม่ได้ต่อต้านคติความเชื่อต่าง ๆ ในสังคมที่คนทั่ว ๆ ไปยึดถือปฏิบัติ ซึ่งก็เป็นแหล่งที่มาหรือคาบเกี่ยวกับแหล่งที่มาของเลขเด็ด อิทธิฤทธิ์ ปาฏิหาริย์เกี่ยวกับหวยและการถูกหวยทั้งหลาย รวมทั้งไม่มีใครกล่าวหาว่า ธรรมเนียมประเพณีและอำนาจของสถาบันจารีต

เป็นความมั่งงาย หรือเป็นเรื่องตรรกะวิบัติ แต่พอเป็นเรื่องห่วยและคนเล่น
ห่วย พวกเขากลับมีท่าทีเปลี่ยนไปจากหน้ามือเป็นหลังมือ

ปรากฏการณ์เลขเด็ดและความเชื่อ จึงชี้ให้เห็นแง่มุมตรงกันข้ามอีก
อย่างเช่นกัน นั่นคือ อำนาจสิ่งศักดิ์สิทธิ์ อิทธิฤทธิ์ ปาฏิหาริย์ การทำนาย
การดูดวง ความฝัน ลางและสิ่งแปลกประหลาด เป็นส่วนหนึ่งของพิธีกรรม
ความเชื่อ และธรรมเนียมปฏิบัติที่มีมายาวนานในระบบศาสนาและความเชื่อ
ของสังคมไทย ความเชื่อและกิจกรรมที่เกี่ยวข้องเหล่านี้ สำหรับคนจน คนใน
ชนบท คนเล่นห่วย ถือเป็นเรื่องปกติธรรมดา มีความยึดหยุ่น และพลัง
อำนาจของคติความเชื่อ สามารถการผนึกรวมสิ่งใหม่ ๆ ให้เป็นส่วนหนึ่ง
ของวัฒนธรรมความเชื่อในสังคมทุนนิยมสมัยใหม่ โดยการตีความ การให้
ความหมาย และให้ความสำคัญกับความรู้ความเข้าใจ หรือหลักวิชาการ
โอกาสชีวิต การดำรงชีพ ความเสี่ยง และความไม่แน่นอนในสังคม

ดังนั้น ในกรณีห่วย ความมั่งงาย เหตุผล ความเชื่อผิด ๆ และความ
เป็นไปไม่ได้ ไม่ได้แยกออกจากกัน แต่มีความสัมพันธ์และพึ่งพากันและกัน ธุรกิจ
ที่หากินกับความเป็นไปได้ที่ไม่มีความเชื่อความมั่งงาย คงสร้างหลักประกัน
รายได้และกำไรได้ยาก ขณะที่ความเชื่อความมั่งงายที่ไม่มีปาฏิหาริย์ตามที
หวัง (เลขเด็ดไม่ถูกละเลย) ก็หมดพลังอำนาจได้เช่นกัน

สุดท้าย เลขเด็ด ไม่เพียงเชื่อมโยงกับธุรกิจที่มีวงเงินหมุนเวียนหลาย
แสนล้านต่อปี แต่ยังเป็นสิ่งสำคัญในชีวิตของคนขายห่วยและคนเล่นห่วยอีก
หลายสิบล้านคน

เลขเด็ด เชื่อมโยงชาวบ้าน พ่อค้าแม่ขาย กลุ่มธุรกิจ ข้าราชการและ
ผู้นำการเมืองเข้าด้วยกันภายใต้คติความเชื่อในเรื่องอำนาจสิ่งศักดิ์สิทธิ์
อิทธิฤทธิ์ ปาฏิหาริย์ ทั้งพุทธ พราหมณ์ และผี ความเชื่อเก่า ๆ เข้าใจง่าย
และรู้สึกสบายใจ อุ่นใจ กลายเป็นสัญลักษณ์หลอมรวมจิตใจคอยช่วยในการ
ค้นหาหนทางพลิกฟื้นชีวิต สร้างความหวังและศรัทธาสำหรับชีวิตที่ดีกว่าใน
การเข้าไปร่วมลงทุน เสี่ยงทำธุรกรรมในระบบทุนนิยมที่สร้างสินค้า บริการ
และความมั่งคั่งในระบบทุนนิยมสังคมสมัยใหม่

หอย และมือที่มองไม่เห็น

ในสังคมที่วัฒนธรรมความเชื่อ พิธีกรรมและธรรมเนียมปฏิบัติในเรื่อง
สิ่งศักดิ์สิทธิ์ รวมทั้งเลขเด็ดเลขดัง กลายเป็นสิ่งที่ได้รับความนิยมกันอย่าง
แพร่หลาย สะท้อนให้เห็นถึงปัญหาความเสี่ยง และความไม่แน่นอนในการ
ดำรงชีพของคนจำนวนมากที่มีชีวิตผูกพันกับการเล่นหอยที่การออกเลขรางวัล
เอาแน่เอานอนไม่ได้

ถ้าดูตามข่าวและเรื่องราวที่ปรากฏตามสื่อต่าง ๆ โชค ดวง อิทธิฤทธิ์
ปาฏิหาริย์ และเลขเด็ด ดูจะมีน้ำหนัก มีความสำคัญ เข้าใจง่ายและมีความ
หมายมากกว่าเรื่องหลักการและโอกาสความเป็นไปได้ที่จะถูกหวยตามที่นัก
วิชาการและผู้รู้ออกมาพูดถึงบ่อย ๆ เสียด้วยซ้ำ

วัฒนธรรมความเชื่ออำนาจศักดิ์สิทธิ์และขบวนการเลขเด็ดเลขดัง
จึงถือได้ว่าเป็นความพยายามของคอหวยในการสร้างและให้ความหมายความ
สำคัญกับกิจกรรมและการดำเนินชีวิตประจำวันที่ได้รับผลกระทบจากความ
ผันผวนวุ่นวายทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม ที่มีมาตลอดในช่วงหลาย
ทศวรรษที่ผ่านมา เป็นการลดทอน เจ็บจาง และบรรเทาความเดือดร้อนจาก
พลังอำนาจของกลไกตลาดในระบบทุนนิยมโลกาภิวัตน์ และเป็นการจูนเจือ

ความหวังในสถานการณ์ที่โอกาสชีวิตสำหรับกลุ่มคนด้อยโอกาสนี้น้อยลง
ทุกขณะ

ในสถานการณ์เช่นนี้ เหตุผล หลักวิชา และความรู้ กลายเป็นสิ่งแปลก
ปลอม แปรปรวนและพลิกผันไป ขณะที่อำนาจสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ปาฏิหาริย์
และเลขเด็ดกลายเป็นความคุ้นเคย ความหวังและโอกาสพลิกผันเปลี่ยนชีวิต

หากสถานการณ์ที่ความไม่มั่นคง ความเสี่ยง และความเหลื่อมล้ำใน
สังคมไทยยังจะดำรงอยู่ต่อไป ความเลื่อมใสศรัทธาในอำนาจสิ่งศักดิ์สิทธิ์
อิทธิฤทธิ์ ปาฏิหาริย์และเลขเด็ดเลขนังก็ยังคงมีความสำคัญ เป็นที่นิยม และได้
รับความเลื่อมใสในหมู่คอหวยต่อไปด้วย เช่นเดียวกับคติความเชื่ออื่น ๆ โดย
เฉพาะในบริบทที่ความผันผวน ความไม่แน่นอนและความเสี่ยงทั้งในระดับ
โลก ระดับภูมิภาคและในระดับประเทศยังดำรงอยู่ และมีแนวโน้มจะทวีความ
รุนแรงต่อไปมากขึ้น

ปรากฏการณ์ความเชื่อในเรื่องอำนาจสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในการเล่นหวยชี้ให้
เห็นว่า สำหรับคนเล่นหวยในสังคมทุนนิยมแล้ว ‘มือที่มองไม่เห็น’ ของกลไก
ตลาดดูจะไม่ใช้ความหวังที่น่าเชื่อถือและไว้วางใจได้ เพราะสำหรับคนจำนวนมาก
แล้ว กลไกตลาดไม่สามารถช่วยแก้ไข หรือช่วยบรรเทาความรู้สึกเสี่ยง และ
ความทุกข์ยากในชีวิตให้ทุเลาเบาบางลงไป แต่ ‘มือที่มองไม่เห็น’ ของอำนาจ
ศักดิ์สิทธิ์ต่างหากที่ช่วยสร้างความหวัง กำลังใจ และความไว้นับถือเชื่อใจให้
กับคนเล่นหวยจำนวนมาก แม้มือที่มองไม่เห็นที่พวกเขาพึ่งพาและฝากฝัง
โอกาสชีวิตไว้นี้จะเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างอำนาจ การครอบงำ และ
ความมั่งคั่งให้กับกลุ่มชนชั้นนำในสังคมไทยอยู่ต่อไปก็ตาม

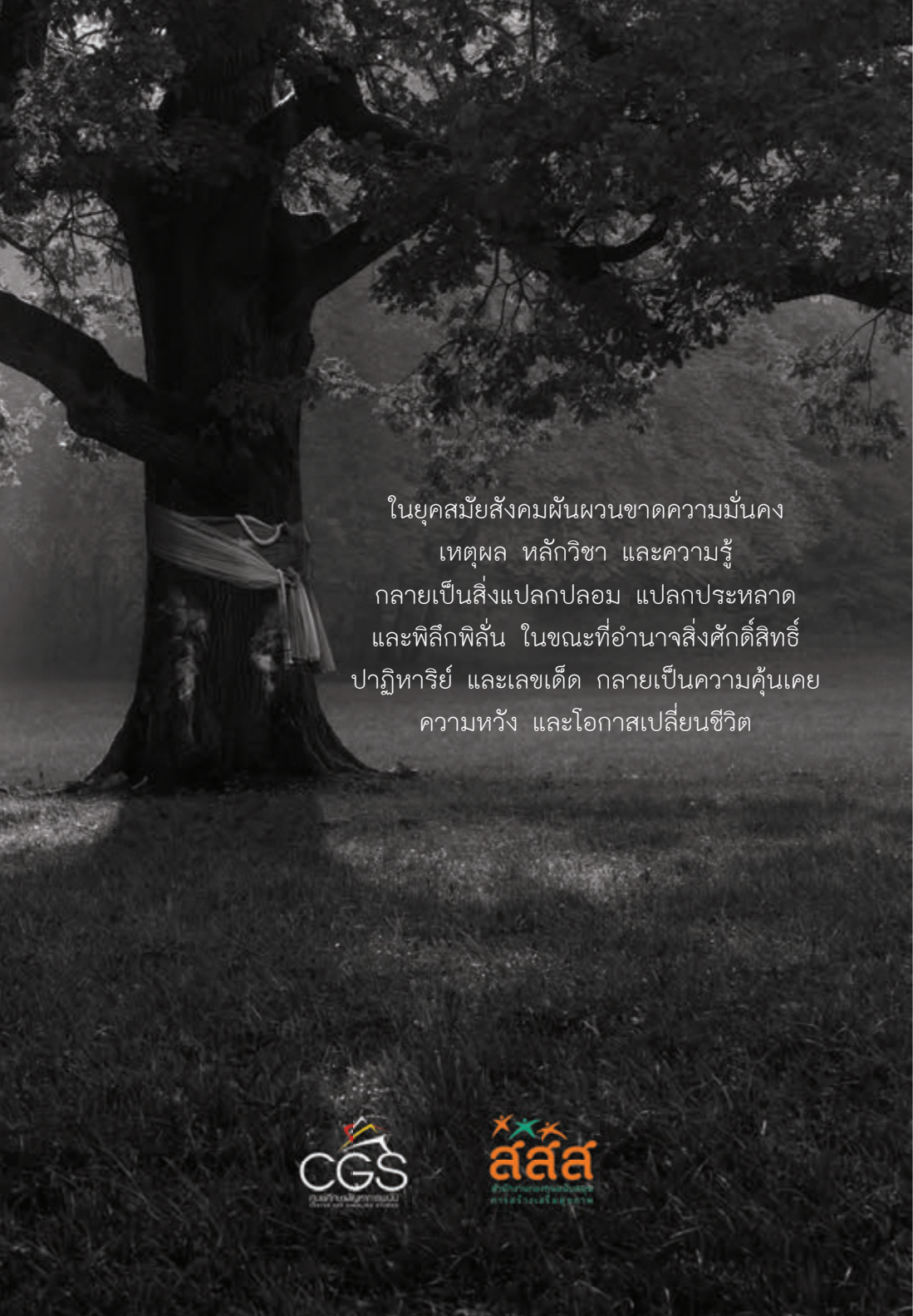
เอกสารอ้างอิง

- Crepeau, Robert R. and Laugrand, Frederic. 2015. "Ontological Flows and Fluids: Rethinking Mana-like Concepts" *Social Compass*. 64 (3): 313-327.
- Dawes, Gregory W. 2014. "Participation and Causality: Lévy-Bruhl revisited" *Studies in Religion/Sciences Religieuses*. 43 (2): 294-318.
- Horton, Robin. 1973. "Levy-Bruhl, Durkheim and the Scientific Revolution" in Robin Horton and Ruth Finnegan (eds.) *Modes of Thought*. London: Faber and Faber.
- Jackson, Peter A. 1999a. "The Enchanting Spirit of Thai Capitalism: The Cult of Luang Phor Khoon and the Post-Modernization of Thai Buddhism" *South East Asia Research*. 7 (1).
- Jackson, Peter A. 1999b. "Royal Spirits, Chinese Gods, and Magic Monks: Thailand's Boom-Time Religions of Prosperity" *South East Asia Research*. 7 (3).
- Klima, Alan. 2006. "Spirits of 'Dark Finance' in Thailand: A Local Hazard for the International Fund" *Cultural Dynamic*. 18 (1): 33-60.

- Ladouceur, R. 1996. "Erroneous perceptions in generating sequences of random events" *Journal of Applied Social Psychology*. 26: 2157–2166.
- Orkin, Mike. 2000. *What are The Odds? Chance in Everyday Life*. New York: W.H. Freeman and Company.
- Reid, R. L. 1986. "The psychology of the near miss" *Journal of Gambling Behavior*. 2: 32–39.
- Throop, C. Jason. 2003. 'Minding Experience: An Exploration of the Concept of "Experience" in the Early French Anthropology of Durkheim, Levy-Bruhl, and Levi-Strauss' *Journal of History of the Behavioral Science*. 39 (4): 365-382.
- Vyse, Stuart. 2014. *Believing in Magic: The Psychology of Superstition*. Oxford: Oxford University Press.
- Wagenaar, W. A. 1988. *Paradoxes of gambling behaviour*. Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum Associates.
- Weiss, R.L. 1964. "On Producing Random Responses" *Psychological Reports*. 14: 931-941.
- Tambiah, Stanley J. 1990. *Magic, Science and Religion and the Scope of Rationality*. Cambridge: Cambridge University Press.

- Stevens, Phillips. 2000. “Mana” in Birs, H. James (ed.) 2000. *Encyclopedia of Anthropology*. London: SAGE Publication.
- คุณพระ! “หวย” ทำกำไรให้กองสลากฯ มากขนาดนี้เชียว. sanook.com 17 เมษายน 2562. <https://www.sanook.com/money/597425/>
- ชยุต พิริยะฤทธิ์. 2550. กระบวนการเล่นหวยใต้ดิน: ศึกษากรณีจังหวัดหนึ่งในภาคใต้. วิทยานิพนธ์. มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต.
- นิธิ เอียวศรีวงศ์. 2536. “ลัทธิผีเจ้าแม่กวนอิม” ศิลปวัฒนธรรม 15 (10) สิงหาคม.
- พรปิยะ ขวัญบุญจันทร์. 2537. ลัทธิผีเจ้าแม่กวนอิม: ระบบความเชื่อของชนชั้นกลางในกรุงเทพฯ. คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ศูนย์ศึกษาปัญหาการพนัน. 2558. สถานการณ์การพนันในสังคมไทย ปี พ.ศ. 2558. http://www.gamblingstudy-th.org/document_book/138/1/3/survey2558/
- ศูนย์ศึกษาปัญหาการพนัน. 2562. รายงานสถานการณ์การพนันในสังคมไทย ปี 2562. http://www.gamblingstudy-th.org/document_book/160/1/3/CGS-conference-2562/
- สรวิษฐ์ ฤทธิจรูญโรจน์. 2560. โครงการศึกษาค้นคว้าและวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเป็นฐานข้อมูลในการจัดทำนิตรรศการเรื่อง “หวย”. กรุงเทพฯ : สถาบันพิพิธภัณฑ์การเรียนรู้แห่งชาติ (สพร.)

ในยุคสมัยสังคมผันผวนขาดความมั่นคง
เหตุผล หลักวิชา และความรู้
กลายเป็นสิ่งแปลกปลอม แปรปรวนประหลาด
และพิลึกพิลั่น ในขณะที่อำนาจสิ่งศักดิ์สิทธิ์
ปาฏิหาริย์ และเลขเด็ด กลายเป็นความคุ้นเคย
ความหวัง และโอกาสเปลี่ยนชีวิต